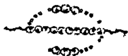
નવકાર જેના હૈયે

તેને સંસારનો શો ડર ?

ૐ

જગતના તમામ શાંતિપ્રદ અને શ્રેષ્ઠ ગણાતા પણ સાધનો જે ઘડીએ બેનફા કે નાકામયાબ-નિષ્ફળ નિવડે અને આશાનો ઢીલો-પાતળો દોરો પણ જ્યાં ન પહોંચી શકે તેવી વિષમ પરિસ્થિતિએ પણ માનસિક નિયંત્રણાઓ-વિડંબનાઓને માત્ર જાપ-ચિંતન કે સ્મરણબળે ચૂર-ચૂર કરી આંતરિક અપૂર્વ આનંદની લહેરો ઉડાડનાર શ્રી નવકારમહામંત્ર જેના માનસપટ પર અંકિત હોય તેને ખરે ખરે સાંસારિક ઉપાધિઓ-વિટંબનાઓ શું કરી શકે ? કેમકે શ્રી નવકાર સકલ જિનશાસનનો સાર અને ચૌદપૂર્વનું રહસ્ય છે માટે જ કહ્યું છે કે—

" जिणसासणस्स सारो, चउदसपुव्वाण जो समुद्धारो।
णवकारो जस्स मणे, संसारो तस्स किं कुणइ ? ॥ "

॥ सकलद्वादशाङ्गोपनिषद्भूत-
श्रीनमस्कारमहामन्त्राय नमः ॥

મહામંત્રની આરાધના

卐

(જેમાં શ્રી નવકારમહામંત્ર લઘુતપની
શાસ્ત્રીય આરાધનાની વિધિ અને
શ્રી નવકારમહામંત્રના જાપ સંબંધી
રહસ્યપૂર્ણ શાસ્ત્રીય તત્ત્વવિચારણા
આદિનો સંગ્રહ છે)

卐

પ્રકાશક

શ્રી જૈન શ્વે. સંઘની પેઢી
પીપળી બજાર–ઈંદોર સીટી (M. P.)

વીર નિ. સં. ૨૪૮૫ — વિક્રમ સં. ૨૦૧૫

પ્રથમાવૃત્તિ ૧૦૦૦ — કિંમત ૭૫ નવા પૈસા

આગમો. સં. ૧૧

卐 जिनाज्ञा परमो धर्मः 卐

પ્રાપ્તિસ્થાન –

લાલભાઈ એલ પરીખ C A
દાલિયા બિલ્ડીંગ
એલીસબ્રીજ–અમદાવાદ ૬

પંડિત બાબુભાઈ રૂગનાથ શાહ
અબાજીનો વડ
ભાવનગર (સૌરાષ્ટ્ર)

શ્રી નવકાર સિવાય કાંઈ તત્ત્વ નથી !

इतो न किञ्चित् ! परतो न किञ्चित् !
यतो यतो यामि ततो न किञ्चित् !
विचार्य पश्यामि जगन्न किञ्चित् !
तत्त्व नमस्कारसृते न किञ्चित् !!!

ભાવાર્થ —અહીં–આ તરફ કે તે તરફ કંઈ સાર નથી ! જ્યા જ્યા જાઉં ત્યા પણ કંઈ સાર નથી ! વિચારીને જોઉં તો જગત પણ કંઈ નથી ! ખરેખર ! અસાર છે !

અહહહા ! શ્રીનવકારમહામંત્ર સિવાય કંઈ સાર–તત્ત્વ નથી !!!

મુદ્રક
ગિરધરલાલ ફુલચંદ શાહ
સાધના મુદ્રણાલય દાણાપીઠ, ભાવનગર

॥ શ્રીમહાવીરસ્વામિને નમ ॥

પ્રકાશકીય નિવેદન

સહર્ષ નિવેદન કરવાનુ કે–દેવગુરુની અમીમ કૃપાબળે સકલ આરાધનામા શિરોમણિ શ્રી નવકારમહામત્રની આરાધનાનુ રહસ્ય સમજાવનાર આ લઘુ પુસ્તક પ્રકાશિત કરવાનુ અમને સૌભાગ્ય સાપડ્યુ છે

આગમોદ્ધારક ધ્યાનસ્થ સ્વ આ શ્રી આનદસાગરસૂરીશ્વરજી મ.ના વિદ્વાન્ શિષ્યરત્ન શ્રી સિદ્ધમહારાધનતીર્થોદ્ધારક પૂ આ શ્રી ચ દ્રસાગરસૂરિશ્વરશ્રીના પરમવિનેય તપોમૂર્તિ પૂ મુનિશ્રી ધર્મ સાગરજી મ ગણિવર્ય આદિ ઠા ૫ વિ સ ૨૦૧૪મા ચાણસ્મા-(ઉ ગુ)મા શ્રી સઘના આગ્રહથી ચોમાસુ રહ્યા, તે દરમ્યાન શાસનપ્રભાવનાના અનેક કાર્યો પૈકી શ્રાવણ મહિનામા શ્રી નવકાર મહામત્રની આરાધના લઘુતપ-અખડ જાપ અને શ્રી નવકાર મહામત્રની મહાપૂજા આદિ ભવ્ય નવ-નવીન આયોજનો દ્વારા સુદર રીતે થઈ, જેમા ચાર વર્ષના બાળકથી માડી ૭૦ વર્ષના વૃદ્ધ ભાઈ-બહેનોએ ૩૫૦ની વિપુલ સખ્યામા બહુ ઉમ ગથી ભાગ લીધેલો

તે વખતે પૂ મહારાજશ્રીએ શ્રીનવકારમહામત્રના શાસ્ત્રીય રહસ્યો ભૂરિ વિગતથી સમજાવેલ-અને સઘના આગેવાનોએ એવા માર્મિક સ્વરૂપને સમજવા સાથે આરાધનાના પદ્ધતિપૂર્વક પ્રકારોને સમજાવનાર એકાદ લઘુ પુસ્તકની માગણી કરેલ તે મુજબ

પૂ મહારાજશ્રીએ આધુનિક મુદ્રણ યુગમા રોજ-બ-રોજ નવા નવા ઢગલાબંધ પુસ્તકોના પ્રવાહમા અર્થી જીવોને ચોગ્ય લાભ પહોચાડવાના ધ્યેયની સંપૂર્ણ સિદ્ધિ વ્યવસ્થિત ન દેખાવા છતા પ્રેસ અને પ્લેટફોર્મના આધુનિક યુગમા અનિચ્છાએ પણ આવા સાધનોનો મર્યાદિત ઉપયોગ કરવો જરૂરી સમજી વારવાર ભાવિકજનોની અભ્યર્થનાને આધીન થઈ આ લઘુ પુસ્તકની સકલના કરી આપી છે.

પ્રસ્તુત પુસ્તકના પ્રકાશનની પાછળ અમારો પણ પવિત્ર આશય એ જ છે કે-આરાધકો ક્ષેત્ર-સયોગ આદિની વિષમતાએ અનુકૂળ વાતાવરણના અભાવમાં ચોગ્ય રીતે ન થઈ શકતી આરાધનાની ત્રુટિ આ પુસ્તકના વાચન-મનનથી દૂર કરી શકે

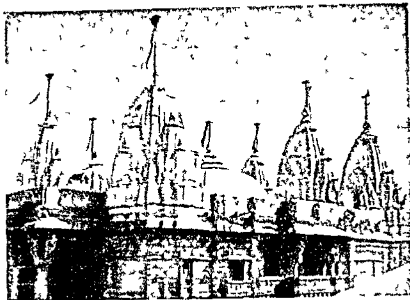
આ પુસ્તકના પ્રકાશનમા ચાતુર્માસ જૈન સઘે શ્રીનવકાર મહામત્રની આરાધના વખતે મહોત્સવ નિમિત્તે કરેલ ભંડોળમાથી (વપેલા ૧૮૦) રૂપીયા આપી શ્રીનવકારમહામત્ર પ્રતિ પોતાની ભક્તિ દર્શાવી છે, તેની તેમજ ચીવટ-લાગણીથી કલાત્મક સુદર મુદ્રણકાર્ય કરી આપનાર સાધના પ્રેસના માલિક ધર્મપ્રેમી શાહ ગીરધરભાઈ ફૂલચદ, પ્રાથમિક શુદ્ધિ સશોધન કરનાર પ ખાલુભાઈ રૂ શાહ આદિના ધર્મપ્રેમની અનુમોદના કરીએ છીએ

વીર નિ સ ૨૪૮૫
વિ સ ૨૦૧૫
અષાઢ શુદ ૨

નિ
હીરાલાલ જીવાણી
શ્રી જૈન શ્વે મધની પેઢી
પિપલી બજાર
ઇંદોર સીટી (M P)

શ્રી શ્વેતામ્બર મૂર્તિપૂજક જૈન મંદિર ચાણસ્મા (ઉ ગુ)

જે મંદિરના શિખરો ઉપર વિ સં ૨૦૧૩ માં એક માસ સુધી રાત્રે રોજ વિપુલ પ્રમાણમાં

વિજળીથી પણ અધિક વિવિધ રંગીન પ્રકાશ થયેલો જે હજારો જૈન-જૈનેતરોએ જોયેલો

આમૂલચૂલ-શિલ્પકલાસમૃદ્ધ, પંચશિખરી શ્રી ભટેવા પાર્શ્વનાથનું ચૈત્ય
ચાણસ્મા (ઉ ગુ)

॥ नमः श्रीजिनशासनाय ॥

કહેવા જોગું

શ્રી દેવગુરુકૃપા અને અચિંત્ય શક્તિશાળી શ્રી નવકારમહામંત્રના પ્રતાપે ધર્મની આરાધનામા પ્રાણપૂર્તિ કરનાર શ્રી નવકાર મહામંત્રની શક્તિઓને વ્યવસ્થિત રીતે જીવનમા વિકસ્વર બનાવવા માટે શાસ્ત્રીય મર્યાદાનુસાર અત્યંત જરૂરી ત્યાગ-તપ-સંયમની ત્રિવેણીમા અવગાહન કરવારૂપે શ્રી નમસ્કારમહામંત્ર લઘુતપની વ્યવસ્થિત આરાધના અને શ્રી નવકાર મહામંત્રની મહિમાના રહસ્યને સમજાવનારું લઘુ પુસ્તક યથામતિ સંકલિત કરી આરાધક-મુમુક્ષુજનો સમક્ષ રજૂ કરવામા આવે છે

પ્રસ્તુત પુસ્તકની સંકલના વરોરા (વર્ધા)-હિંગનઘાટ-અમરાવતી-નાગપુર-આગ્રા-દિલ્હી-જયપુર-અજમેર-જોધપુર-શિરોહી આદિ અનેક પ્રાચીન સ્થાનોના શ્વેતામ્બર દિગમ્બર સ્થાનક૦ આદિના હસ્તલિખિત ભંડારો-શાસ્ત્રસંગ્રહો તેમજ દેવગુરુકૃપાબળે શાસ્ત્રોના અવગાહનમાથી મળી આવેલ તાત્ત્વિક સામગ્રી અને અનુભવી પુણ્યાત્માઓના મહત્વામ આદિના આધારે કરેલ છે

પૂર્વના મહર્ષિઓએ પ્રાણોના ભોગે સર્જેલ, સાચવેલ અને ટકાવી રાખેલ હસ્તલિખિત સાહિત્ય જે કંઈ હાલમા ઉપલબ્ધ છે, તેમાથી શ્રી નવકારમહામંત્રને લગતી વિવિધ સામગ્રીઓની અહીંથી સંકલનામાથી રૂપિયે એક પાઈ જેટલી સામગ્રી સ્થળ ન હોય, સાધન-સામગ્રીની સીમા આદિ કારણે પ્રસ્તુત પુસ્તકમા અપાયેલ છે

મુખ્ય રીતે શ્રી નવકારમહામંત્ર લઘુતપની આરાધનાના વિધિ વિધાનનો સંક્ષિપ્ત નિર્દેશ પ્રસ્તુત સંકલનાનો ઉદ્દેશ્ય રખાયેલ છે

તેથી અન્ય સામગ્રી પ્રસંગોચિત છતા અલ્પમાત્રામા અહીં રજૂ કરાઈ છે

ગીતાર્થ સાર્વભૌમ, આગમસમ્રાટ્ શિલાતામ્રપત્રોત્કીર્ણાગમકારક, બહુશ્રુત

પૂ. આચાર્યશ્રી આનન્દસાગરસૂરીશ્વરજી મહારાજ

કૃતજ્ઞતાભર્યું

સમર્પણ

જે

પતિતપાવન નિષ્કારણ-કરુણાભંડાર વિશ્વવત્સલ
શાસ્ત્રકારભગવંતો, પૂ. આ. શ્રી હરિભદ્રસૂરિ મ૦
આદિ પૂર્વાચાર્યો અને મારા જીવન-બાગને ધર્મામૃત
રસના સિંચનથી વિકસિત કરનાર પુણ્યનામધેય
આધુનિક મહાપુરુષોના આશીર્વાદબળે
ભસારવારિધિનિસ્તારક, અનંત ઉપકારી
શ્રી જિનશાસન અને તેની સુભગ
આરાધના, સમજુતી અને સમર્પણ
ભાવની કેળવણી સાથે યત્કિંચિત્
અંશે કરવા ઉજમાળ
બન્યો છું

તે સર્વ મહાપુરુષોની
પુનિત સેવામાં

સાદર-સવિનય
કૃતજ્ઞતાના અનુસ્મરણ સાથે
શ્રદ્ધા-સુમન રૂપે

સમર્પણ

卐

શ્રી નવકારમહામંત્રની મહત્તા

શરીરં સુરૂપં સુરૂપં કલત્રં,
    ધનં મેરુતુલ્યં વચશ્ચારુ ચિત્રમ્ ।
નમસ્કારમન્ત્રે મનશ્ચેન્ન લગ્નં,
    તતઃ કિં તતઃ કિં તતઃ કિં તતઃ કિમ્ ॥

ભાવાર્થ —જો શ્રીનવકારમહામંત્રના સ્મરણમાં ચિત્ત પરોવ્યું નહિ તો પછી—

—સુંદર-રૂપવાળું શરીર હોય તોય શું ?

—રૂપવતી સ્ત્રી હોય તોય શું ??

—મેરૂ જેટલું અપાર ધન હોય તોય શું ???

અને

—સુંદર વચન-ચાતુરી મળી હોય શું ????

એટલે—સઘળી સુંદર સામગ્રીની મહત્તા
શ્રી નવકારમહામંત્રના સ્મરણમાં
સહકારી થવામાં છે !!!

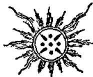
—પો. ઉપેંદ્રરાય ત્રિવેદી

नमस्कार महामंत्र

॥ णमो अरिहंताणं ॥
॥ णमो सिद्धाणं ॥
॥ णमो आयरियाणं ॥
॥ णमो उवज्झायाणं ॥
॥ णमो लोए सव्वसाहूणं ॥
॥ एसो पंचणमुक्कारो ।
सव्वपावप्पणासणो ।
मंगलाणं च सव्वेसिं,
पढमं हवइ मंगलं ॥

"श्री नवकारमहामंत्रनी आराधनानी प्राथमिक भूमिकारूप वर्णयोगनी सिद्धि माटे श्वेत–उज्ज्वल–स्फटिकवर्ण ध्यान करवा माटे उपयोगी श्री नवकार महामंत्र"

॥ नमः श्री जिनशासनाय ॥

॥ सकलद्वादशाङ्गोपनिषद्भूत–श्रीनमस्कारमहामन्त्राय नम ॥

॥ शासनपति–श्रीमहावीरस्वामिने नम ॥

મહામંત્રની આરાધના

આરાધનાની ભૂમિકા

જૈનશાસનમા પ્રાણીમાત્રના હિતાર્થે ધર્મની આરાધનાના અનેક પ્રકારો જણાવાયેલા છે, તે બધાની સફલતાનો આધાર ધર્મની આરાધનામા જરૂરી વિવેકબુદ્ધિની જાગૃતિ અને કર્તવ્ય નિષ્ઠાની જવાબદારી ઉપર રહેલો છે

તેથી *" फलार्थी मूलमेषयेत् " લોકોક્તિ મુજબ ધર્મના ગમે તે પ્રકારની આરાધના દ્વારા જીવનની શુદ્ધિરૂપ મહત્વપૂર્ણ ફલ મેળવવા માટે મૂળિયાની ગવેષણાની જેમ ધર્મના તે તે પ્રકારોને આચરતી વખતે લક્ષ્યનો સ્પષ્ટ ખ્યાલ અને આપણી જવાબદારીઓના સાચા ભાનને કેળવવુ જરૂરી છે

*ફલાર્થી –ફળની આશા રાખનારે તેના મૂળ તરફ ધ્યાન આપવુ જોઈએ

આવી રીતની ગવેષણા તે ધર્મ આરાધનાની નકલતાની પ્રાથમિક ભૂમિકા છે

આ ભૂમિકાએ પહોચવા માટે જિનશાસનની મર્યાદાનુસાર વિવિધ ધર્મપ્રવૃત્તિઓ જાણ્યે અજાણ્યે, સમજીને કે વગર સમજીને, લોભ, લાલચ કે રાગદ્વેષથી પણ કરવા-કરાવવાનુ જ્ઞાનીઓએ ભારપૂર્વક જણાવ્યુ છે

આવી ઉચ્ચ ભૂમિકાએ પહોચાડવાનુ દ્રવ્યક્રિયાનુ સામર્થ્ય નહિં જાણ્યાથી જ "ભાવને ઉત્પન્ન ન કરનારી ક્રિયા નકામી છે" આવુ વિકૃત સત્ય કેટલીકવાર શબ્દજ્ઞાનના અથાગ શ્રમ પછી પણ નીકળી આવે છે જે ખરેખર માર્ગ છોડીને ઉન્માર્ગે જઇ ઉતાવળથી ઇષ્ટસિદ્ધિ કરવાની ઘેલછાનુ દુષ્પરિણામ જણાય છે

આ ભૂમિકાનુ સપાદન મોહનીય કર્મના વિષમ સસ્કારોની ઘેરી છાયામાથી જીવ જ્યારે અળગો બને છે ત્યારે કરી શકે છે, ગમે તેટલુ જ્ઞાન-સાડા નવ પૂર્વ સુધીનુ પણ, (મોહનીયની વિષમ અસર તળે કદાચ આવી જનાર યાવત્ ચૌદ પૂર્વનુ જ્ઞાન) મળ્યુ હોય છતા તે બધુ ગટરમા ભળતા ગગાજલની માફક આતરિકશુદ્ધિને બદલે નવા દૂષણો ઊભા કરી જીવનને વધુ કલુષિત કરે છે આમા રખે! કોઇ જ્ઞાનની નિરર્થકતા સમજે! ભૂમિકાની કચાશે સારી-ઉત્તમ ચીજો પણ કેટલીકવાર નિરર્થકપ્રાય બનવા પામે છે એટલુ જ અહીં માત્ર કહેવાનુ છે

આ ઉપરથી ધર્મની આદર્શ ભૂમિકાએ આવવા માટે જેટલી આવશ્યકતા શાસ્ત્રજ્ઞાનની કે બુદ્ધિના વિકાસની નથી, તેના કરતા આત્મતત્ત્વની નિર્મલતાની વિશિષ્ટ કક્ષાએ પહોચેલા જગતના પાચ મહાન તત્ત્વો-પરમેષ્ઠિઓ પ્રતિ જેટલો ગુણાનુરાગપૂર્વક વિનયભાવ અને આદરભાવ જાગે તેટલુ જ મોહનીયકર્મ ધીમે

ધીમે હળવુ કરી આ મા ધર્મની ભૂમિકાએ પહોચે છે, ટકે છે અને પરિણામે કર્મનિર્જરાના પરમાર્થને પણ ક્રમશ ધીમા ધીમા પણ મૌલિક વિકાસક્રમથી મેળવી શકે છે

આ રીતે ધર્મની આદર્શ સિદ્ધિ માટે અત્યત ઉપયોગી ભૂમિકાના સર્જન એવ રક્ષણાદિની મહત્ત્વપૂર્ણ કામગીરીને લીધે જ જૈનશાસનમા શ્રી નમસ્કાર મહામત્રનો મહિમા આબાલ-ગોપાલ પ્રસિદ્ધ છે

વળી જીવનશુદ્ધિની મૌલિક ભૂમિકાને તોડી નાખનારા કે બગાડનારા તત્ત્વોની સામે શ્રી નવકારદ્વારા પુરતુ રક્ષણ મેળવાય છે માટે જ શ્રી નવકારને મહામત્ર કહ્યો છે

卐

શ્રી નવકારમહામત્ર એટલે !!!

- પાપરૂપી પર્વતને ભેદવા વજ્ર સમાન
- કર્મરૂપી વનને બાળવા દાવાનલ સમાન
- દુખરૂપી વાદળોને વિખેરવા પ્રચડ પવન સમાન
- મોહરૂપી દાવાનળને શમાવવા આષાઢી મેઘ સમાન
- અજ્ઞાનરૂપી અધકારને ટાળવા સૂર્ય સમાન
- કલ્યાણરૂપ કલ્પવેલડીના અવધ્ય બીજ સમાન
- દારિદ્રયરૂપ કદને મૂળથી ઉખેડવા વરાહની દાઢા સમાન.
- સમ્યકૃત્વરૂપ રત્નને ઉપજવા રોહણાચલ સમાન
- ચિંતામણિ આદિ કરતા પણ વિશિષ્ટ રીતે સર્વ કામનાઓ પૂર્ણ કરનાર.

મહામંત્રના સાચા પરિચયની જરૂર

આ મહામંત્રનો અપૂર્વ મહિમા શાસ્ત્રોમાં ચૌદ પૂર્વેનો સાર, સકલ જિનશાસનનો સાર, આરાધનાનો પ્રાણ, હરતા-ફરતા, સૂતા-બેસતા હરઘડીએ સ્મરણ કરવા લાયક વગેરે ઘણા વિશેષણોથી વર્ણવ્યો છે, જે સાંભળીને આરાધકોમાંના કેટલાક કંસારાના કબૂતરની પેઠે એવા રીઢા પણ થઈ ગયા હોય છે કે "अतिपरिच यादवज्ञा" અગર "ઘરનો જોગી જોગટો અને પારકો જોગી સિદ્ધ" તેમજ "तुलसी कबहु न जाइए अपने देशके गाँव। दाम गया, तुलसी गया, रहा तुलसीया नाँव।" ની લૌકિક કહેતી મુજબ બીજા મંત્રો પ્રતિ તેઓનું લક્ષ્ય હજી ખેંચાય છે, તેને ગણવા માટે થોડુ-ઘણું પણ શ્રદ્ધા એનાગ્રના મર્યાદા આદિનું બલ ઉમેરી શકે છે પણ શ્રી મહાનિશીથસૂત્ર શ્રી પ્રવચન સારોદ્ધાર અને પ્રાચીન મંત્રાક્ષર માતૃકાના અનેક ગ્રંથોના આધારે સકલ મંત્ર-યંત્ર-તંત્રોની ઉત્પત્તિનુ સ્થાન-અખૂટ શક્તિઓના વિકાસના કેન્દ્ર સમા શ્રી નવકાર મહામંત્રને ગણતી વખતે સામાન્ય પણ સ્થિરતા કે એકાગ્રતા ટકાવી શકતા નથી, કેટલા દુઃખની અને વિચારણાની આ વાત છે?

પણ આના ઊંડાણમાં તપાસતા તે આરાધકોની આવી મનોદશા થવાના ઘણા કારણો પૈકી મહત્ત્વનું એક કારણ એ પણ જણાય છે કે આ મહામંત્રને જેવા યથાર્થ સ્વરૂપમાં ઓળખવો જોઈએ, જેવી આદર્શ પદ્ધતિથી આની ઉપાસના કરવી જોઈએ, તે બધું કાલ-બલ આદિના કારણે અલ્પ થવાથી એકલી શ્રદ્ધાના બલે કરાતી ક્રિયાઓ કાલાંતરે પાણી વિનાના બીજની માફક શુષ્ક થઈ રહે છે, તેમ શ્રી નવકાર મહામંત્રને ગણવા-આરાધવાની ક્રિયા પાછળ રહેલી શ્રદ્ધાને સજીવ રાખવા માટે જરૂરી માર્મિક તલસ્પર્શી તેના સ્વરૂપની માહિતી, જાપપદ્ધતિ, આરાધના-વિધિ-

વગેરે કેટલાક મૌલિક-તત્ત્વોની ખામી પડી જવાથી શ્રદ્ધાનો ક્યારો જ્ઞાનરૂપ જલના યોગ્ય સિંચન વિના શુષ્કપ્રાય કેટલાક આરાધકોમા થઇ જવા પામ્યો છે

જો કે તેવી શ્રદ્ધા પણ જીવનને ઉન્નત બનાવવામા મહત્ત્વનો ભાગ ભજવે છે કેમકે શ્રદ્ધા એ ક્યારો છે, ક્રિયા એ બીજ છે અને જ્ઞાન એ પાણી છે, તેથી શ્રદ્ધારૂપ ક્યારો બનેલો તૈયાર હોય તો ગમે તે વ્યક્તિ જ્ઞાનનુ પાણી સીંચી દે અને ક્રિયાના બીજને તુર્ત વિકસવાનો અવસર મળી આવે છે

પણ તાત્કાલિક ફલની દૃષ્ટિએ અથવા વિવેકપૂર્વક આરાધનાના વ્યવસ્થિત પ્રકારની અપેક્ષાએ આવી સૂકાઇ ગયેલ ક્યારા જેવી શ્રદ્ધામા જેટલુ બને તેટલુ જલ્દી સદ્ગુરૂની નિશ્રાએ જ્ઞાનનુ પાણી રેડી સજીવનતા લાવી ચાલુ આરાધનાને સફળ કરવા તૈયાર રહેવુ જોઇએ.

માટે આ પુસ્તકમા શ્રી નવકાર મહામંત્રની આરાધના કેવી રીતે કરવી ? તેની શક્તિઓને જીવનમા વિકસાવવી કયી રીતે ? વગેરેનો આછો ખ્યાલ આપવાનો શુભ સંકલ્પ છે

શ્રી નમસ્કારમહામંત્ર મહિમા

किं एस महारयण ? किं वा चिंतामणि व्व णवकारो ।
किं कप्पद्दुमसरिमो ? ण हु ण हु ताण वि अहिययरो ॥१॥

"પરમેષ્ઠી નમસ્કાર એ શુ મહારત્ન છે ? અથવા ચિંતામણી સમાન છે ? અથવા કલ્પવૃક્ષ સમાન છે ? નહીં ! નહીં ! એ તો તે સૌથી પણ અધિકતર છે, ચિંતામણીરત્ન અને કલ્પતરૂ વગેરે એકજ જન્મમા સુખના હેતુ છે જ્યારે શ્રેષ્ઠ એવો નવકાર તો સ્વર્ગાપવર્ગને આપનારો છે"

શ્રી નમસ્કારમહામંત્રની ઉત્તમતા

- "પરમેષ્ઠી નમસ્કાર એ ગુણરાગનું પ્રતીક છે એનાથી ગુણ રાગ ન હોય તો જાગે છે, અને હોય તો વધે છે

- અંતરાત્મભાવને લાવનાર, તેને ટકાવનાર, વધારનાર અને છેવટે પરમાત્મભાવ સુધી પહોંચાડનાર "પરમેષ્ઠી નમસ્કાર" છે

- તેથી માર્ગાનુસારીની ભૂમિકાથી માંડી સર્વ સમ્યગ્ દૃષ્ટિ, દેશવિરતિધર અને સર્વવિરતિધર જીવોનું "પરમેષ્ઠી નમસ્કાર" એ પરમ આવશ્યક કર્તવ્ય થઈ પડે છે

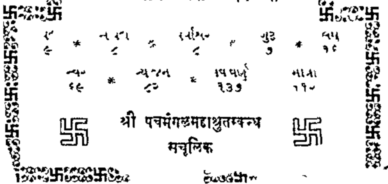
પરમમંગલકારી

શ્રી નમસ્કાર મહામંત્ર

॥ णमो अरिहंताणं ॥
॥ णमो सिद्धाणं ॥
॥ णमो आयरियाणं ॥
॥ णमो उवज्झायाणं ॥
॥ णमो लोए सव्वसाहूणं ॥
॥ एसो पंचणमुक्कारो,
सव्वपावप्पणासणो ।
मंगलाणं च सव्वेसिं,
पढमं हवइ मंगलं ॥

પદ ૯ * સંપદા ૮ * [illegible] ૮ * ગુરુ ૭ * લઘુ ૬૧

અક્ષર ૬૮ * [illegible] * [illegible] ૬૩૭ * માત્રા [illegible]

श्री पंचमंगलमहाश्रुतस्कन्ध
सचूलिक

અનેક પ્રાચીન હસ્તલિખિત
પ્રતો, તપાવલી આદિ અનેક
આચાર ગ્રંથો તેમજ જાપ-ધ્યાન
અને ઉપજ્ઞેય મૌલિક સંવેદનાદિ
અને સંકલિત

卐 શ્રી નમસ્કારમહામંત્ર (લઘુ) તપ વિધિ 卐

પૂર્વ તૈયારી :-

મંગલદિને મંગલમુહૂર્તે (બનતા સુધી કૃષ્ણપક્ષની તેરશથી સુદ બીજ સુધીના દિવસોમાં) પૂર્વદિશાએ જ્ઞાનની સ્થાપના સાથે "શ્રી નમસ્કાર મહામંત્ર આરાધના મંદિર"ની ભવ્ય રચના કરવી

ત્રણ છોડ (ચંદરવા) બાંધી વચ્ચે સિંહાસનમાં *શ્રી પાર્શ્વનાથપ્રભુની ભવ્ય +પ્રતિમા (પાષાણની અગર ધાતુની) પધરાવવી

---

* શ્રીપાર્શ્વનાથપ્રભુની મૂર્તિનો સંયોગ અનુકૂલ ન હોય તો પ્રભુ-મહાવીરદેવ શ્રીશાંતિનાથપ્રભુ શ્રીનેમિનાથપ્રભુ શ્રીઋષભદેવપ્રભુ (ક્રમસર= એક ન મળે તો બીજા)ની પ્રતિમા પધરાવી શકાય

+ પ્રતિમાજી ૯ ઈંચના ઓછામાં ઓછા હોવા જોઈએ, વધારે હોય તો વાંધો નહિ પંચતીર્થી હોય તો અત્યુત્તમ, પણ તેમાં મધ્યની મૂળ પ્રતિમા ૯ ઈંચથી નાની ન જોઈએ

પ્રભુજીની જમણી બાજુ શ્રી મહાનિશીથસૂત્ર અને ડાબી બાજુ શ્રી ભગવતીસૂત્ર પધરાવવું

આની આગળ ચોરસ (ચાર ખૂણે વાસડા વગેરે ઊભા કરી) માંડવો રેશમી વસ્ત્રો–માટી વગેરેથી બનાવી સન્મુખ અને બને પડખે કમાન–તોરણ બનાવી, મધ્ય ભાગે ચંદરવો બાંધી, ઉચ્ચ આસન પર શ્રીનવકારમહામંત્રમહિમાનો પટ પધરાવવો તેની આગળ શ્રીનમસ્કાર-માહાત્મ્યમ્ શ્રી સિદ્ધસેનાચાર્યકૃત અથવા (સ પા૦ પૂ૦ ધ્યાનસ્થસ્વર્ગત આગમોદ્ધારકશ્રી)ની પ્રત પધરાવવી

માંડવામાં શ્રીનવકારમહામંત્રના અપૂર્વ માહાત્મ્ય અને માર્મિક સ્વરૂપને પ્રતિપાદન કરનારા નીચે મુજબના આગમો–ગ્રંથો અને પુસ્તકો (જેટલા શક્ય હોય તેટલા–પણ નીચે લીટી કરેલ ગ્રંથો ખાસ) પધરાવવા

આગમો

શ્રી આવશ્યકનિર્યુક્તિ (મૂળ)
<u>શ્રીવિશેષાવશ્યક ભાષ્ય</u> (ભા ૧ થી ૮)
<u>શ્રી આવશ્યકસૂત્ર ચૂર્ણિ</u> (ભા ૧-૨)
<u>શ્રીઆવશ્યકસૂત્ર હારિ વૃત્તિ</u> (ભા ૧-૨-૩)
શ્રી આવશ્યક સૂત્ર મલય વૃત્તિ (ભા ૧-૨-૩)
શ્રી ઉપાસકદશાંગ સૂત્ર
શ્રી પ્રકીર્ણકદશક
<u>શ્રી વ્યવહાર સૂત્ર</u>
શ્રી ઓઘનિર્યુક્તિ
શ્રી ઉત્તરાધ્યયન સૂત્ર
શ્રી દશવૈકાલિક સૂત્ર આદિ

સિદ્ધાન્તગ્રંથો

<u>શ્રી શ્રાદ્ધદિનકૃત્ય સૂત્ર</u> (ભા ૧-૨)
<u>શ્રી ચૈત્યવન્દન ભાષ્ય ટીકા</u>
<u>શ્રી પ્રવચનસારોદ્ધાર</u> (ભા ૧-૨)
શ્રી પંચપરમેષ્ઠિગુણમાલા
<u>શ્રી યોગશાસ્ત્ર-સટીક</u>

શ્રી આચારદિનકર
(ભા ૧-૨)

શ્રી નમસ્કાર પટલ

શ્રી નમસ્કારાવલિકા

શ્રી નમસ્કારમહામંત્રપંજિકા

શ્રી ,, ,, બાલાવબોધ

શ્રી નમસ્કારમાહાત્મ્યમ્
(શ્રી સિદ્ધસેનાચાર્યકૃત)

શ્રી નમસ્કારસ્તવસ્વોપજ્ઞવૃત્તિ
આદિ

પ્રકીર્ણ ગ્રંથો

શ્રી ઉપસર્ગહરસ્તોત્રવૃત્તિ

શ્રી અનેકાર્થ રત્ન મંજૂષા

શ્રી ઉપદેશસાર ગ્રંથ

શ્રી વિધિમાર્ગપ્રપા

શ્રી કલ્પદ્રુમકોશ

શ્રી ઉપદેશપ્રસાદ (ભા ૧ ૨-૩ ૪)

શ્રી ઉપદેશપ૦ (ભા ૧-૨)

શ્રી મુક્તિસાગર (પેથડચરિત્ર)

શ્રી ચંદ્રકેવલી ચરિત્ર

શ્રી સુદર્શનાચરિત્ર

શ્રી પરિશિષ્ટ પર્વ આદિ

*આ સિવાય શ્રીનમસ્કારમહામંત્રના મહિમાને સૂચવનાર તેમજ તેની લોકોત્તરતા જણાવનાર વિવિધ સુંદર નાના-મોટા સુવચનોના લખાણો તથા આરાધકોને લગતા ભાવવાહી સુંદર ચિત્રો, પટો વગેરેથી આરાધનાના ભાવોલ્લાસને અપૂર્વ રીતે પ્રગટાવનારૂ સુંદર વાતાવરણ તૈયાર કરવુ

શ્રી નવકાર મહામંત્રને લગતુ અર્વાચીન સાહિત્ય

૧ શ્રી મન્ત્રરાજ ગુણકલ્પ મહોદધિ (બીકાનેરના જૈનેતર વિદ્વાને પ્રાચીન જૈનાચાર્યોની ટીકાના આધારે લખેલ ગ્રં)

૨ શ્રી દેશનાનંદસુધાસિંધુ ભા ૧ (પૂ આગમોદ્ધારકશ્રીના ભગવતીજી સૂત્રની શાસ્ત્ર પ્રસ્તાવનાના નમસ્કારના ૧૦૮ વ્યાખ્યાનો)

૩ શ્રી આગમોદ્ધારક દેશનાસમુચ્ચય (પૂ આગમોદ્ધારકશ્રીજીના પાલીતાણાના શ્રી ભગવતીજી સૂત્રના વ્યાખ્યાનો)

---

*શ્રી નવકાર મહામંત્રો શાસ્ત્રીય રીતે સમજવા માટે જરૂરી અર્વાચીન સાહિત્યને પણ એક બાજુ પધરાવવુ, જેને કે આરાધક આત્માઓ અવસર વાંચીને પોતાની આરાધનાને વધુ નિર્મલ અને ભાવવાહી બનાવી શકે

૪ શ્રી સિદ્ધચક્રની ફાઈલો વર્ષ ૧ થી ૯ સુધીની
૫ શ્રી નમસ્કાર મહામંત્ર (પૂ. પં. શ્રી ભદ્રંકરવિજયજી મ.)
૬ મંગલમંત્ર નમોક્કાર (પં. ગેમિચંદજી શાસ્ત્રી)
૭ શ્રી નમસ્કાર મહામંત્ર (હરિસત્ય ભટ્ટાચાર્યજી)
૮ શ્રી નમસ્કાર મહામંત્ર (પૂ. પં. શ્રી ચરણવિજયજી મ.)
૯ પરમેષ્ઠિનમસ્કાર (પૂ. પં. શ્રી ભદ્રંકરવિજયજી મ.)

શ્રી નવકાર મહામંત્રના માર્મિક સ્વરૂપને સૂચવનારા ચાર નામો

૧ આગમિક —શ્રી પંચમંગલ મહાશ્રુતસ્કન્ધ (સચૂલિક)
૨ સૈદ્ધાન્તિક —શ્રી પરમેષ્ઠિ નમસ્કાર મહામંત્ર
૩ વ્યાવહારિક —શ્રી નમસ્કાર મહામંત્ર
૪ રૂઢ —શ્રી નવકાર મંત્ર

ઉપરના ચારે નામો શ્રી નવકાર મહામંત્રના તાત્ત્વિક સ્વરૂપને સૂચવનારા છે

ટંકમાં—આત્મશક્તિઓને ખીલવવા માટે સંવર-નિર્જરાના પ્રધાન અંગરૂપ, સનાતન-સિદ્ધ, સર્વસુલભ અને આબાલગોપાલ સહુને એકાંત ઉપયોગી જો કોઈ હોય તો એક શ્રી નવકાર મહામંત્ર છે

આવો રહસ્યાર્થ ઉપરના દરેક નામોમાં છુપાયેલ છે

પ્રારંભિક વિધિન—

- સામુદાયિક સ્નાત્ર-અષ્ટપ્રકારી પૂજા
- અખંડ દીપક સ્થાપન
- મંગલકુંભ સ્થાપના
- આખ્યાનશ્રવણ
- શ્રી પાર્શ્વનાથ પ્રભુજી અને શ્રી મહાનિશીથ સૂત્ર
- શ્રી ભગવતીજી સૂત્ર આદિની પધરામણી
- અખંડ જાપના પટની પધરામણી
- અખંડ જાપનો પ્રારંભ

સામુદાયિક સ્નાત્ર-અષ્ટપ્રકારી પૂજા

શ્રી નવકાર મહામંત્રનો લઘુ તપ શરૂ થાય તે દિવસે સવારે છ વાગે તપમાં જોડાનારા સહુએ સામુદાયિક સ્નાત્ર શ્રી નમસ્કાર મહામંત્ર આરાધનામંદિરની આગળ બીજા ત્રિગડામાં શ્રીપાર્શ્વનાથ પ્રભુની નાની ચોવીશી કે પંચતીર્થી પધરાવી ભણાવવું પછી અષ્ટપ્રકારી પૂજા કરવી

અખંડ દીપક સ્થાપન

પછી શ્રી નમસ્કાર મહામંત્ર-આરાધનામંદિરમાં પ્રભુજીની જમણી બાજુ શુદ્ધભૂમિએ પવિત્ર ગોમય (ગાયનુ દૂધ-દહીં-ઘી-મૂત્ર મિશ્રિત ગોબર) પંચકથી લીંપી ૨૭ નવકાર ગણી, જલ મિશ્રિત કરેલ કંકુથી શ્રી નવકારનું પ્રતીક બનાવી, તેને કુસુમાંજલિથી ત્રણ નવકાર ગણવાપૂર્વક વધાવી ઉચ્ચ શ્વાસે સાત નવકાર સાથે ગોમયપંચકના પિંડને (શરાવલું ઉપર. આવી શકે તે રીતે) પધરાવવો પછી બિંબપ્રવેશવિધિ(પા ૨)માં જણાવેલ વિધિ

પ્રમાણે–તે તે શ્લોકો બોલી ધૃતપૂરણ, દીપક પ્રગટાવવો વગેરે કરવું, ફક્ત ફેર એટલો કે દીવેટ ૯ તારની બનાવવી અને ધૃતપૂરણ વખતે ૯ નવકાર અને દીપક પ્રગટાવતા ૧૧ નવકાર મનમા ગણવા

આ રીતે અખંડ દીપકની સ્થાપના કરવી

મંગલકુંભ સ્થાપન વિધિ :—

અષ્ટમંગલ ચિતરેલો શુદ્ધ ઘડો લઈ, તેને પબાસીમા રાખી, ત્રણ નવકાર ગણી જલમિશ્રિત કરેલ કંકુથી ઉપરના ભાગે ત્રણ બાજુ શ્રી નવકારના ત્રણ પ્રતીક (તે તે પદોના સ્મરણ સાથે) કરવા, પછી ૧૦૮ તારવાળી નાડાછડી, ૨૭ નવકાર અને ૯ પશ્ચાનુપૂર્વી નવકાર ગણીને ગ્રીવાસૂત્ર તરીકે તે ઘડાના કંઠસ્થાને બાંધવી

પછી જેની પાસે સ્થાપના કરાવવાની હોય તેને સજોડે (સપત્નીક) ઊભા રાખી તેમના હાથમા ૧૧ રૂપિયો, સોપારી, ૧૦૮ નવકાર ગણેલ ચોખાના અખંડ ૧૦૮ દાણા (એક એક દાણા ઉપર એક નવકાર (આખો) ગણીને તૈયાર કરી રાખેલ)ની પડીકી અને કુસુમાંજલિ આપી ઉચ્ચ સ્વરે ૭ નવકાર, ૩ ઉવસગ્ગહરં "चत्तारि मंगलं" (આખુ) બોલી ઘડામા પધરાવવુ, બાદ વાસક્ષેપ શ્રી નવકારના મૂલ મંત્રના જાપ સાથે ત્રણ વાર કરવો,

પછી ક્રિયાકારક શ્રી આરાધનામંદિરની સન્મુખ ઊભા રહી સ્થાપનાકારક બંને સ્ત્રી પુરુષને પોતાની બંને પડખે (સામસામા) ઊભા રાખી પરસ્પર આંગળા ભીડાવી, તે બંનેની પસલી વચ્ચે કંકુથી પ્રતીક કરી, ઘડાને પધરાવી, શુદ્ધ જલ(૮૧ નવકાર ગણી મંત્રેલ)ની અખંડ ધારા શરૂ કરી મધુર-ગંભીર-ઉચ્ચસ્વરથી ત્રણ નવકાર चत्तारि मंगलं (સંપૂર્ણ) સૂત્ર ત્રણ વખત બોલી શ્રી અરિહાણાદિ*

*આ સ્તોત્ર શ્રી આચારદિનકર (ભા ૧, ઉદય ૧૫, મતારોપણ વિધિ પા ૪૪, પુ ૨, પં ૧૩ થી પા ૪૬ પુ ૧ પં ૫ સુધી)માં

સ્તોત્ર (જે સ્તોત્ર અંતિમ દશપૂર્વધર, જન્મજાત વૈરાગી, બાલ દીક્ષિત, લબ્ધિસંપન્ન પૂ. શ્રી વજસ્વામીજી મહારાજના દીક્ષાગુરુ પૂ. આ. શ્રી ભદ્રગુપ્તસૂરીશ્વરજી મનું રચેલ અતિ પ્રાચીન, હૃદયંગમ, ભાવવાહી અને શ્રી નમસ્કાર મહામંત્રના અપૂર્વ મહિમાને જણાવનારું છે) મધુરસ્વરે બોલી છેલ્લે ત્રણ નવકાર અને નીચેની ત્રણ ગાથાઓ ભણવી

णमो मगंलणिलओ, भयविलओ सयलसंघसुहजणओ ।
सिरिणमुक्कारमहामंतो, चिंतियमित्तो सुहं देइ ॥१॥

हरइ दुहं कुणइ सुहं, जणए जस सोसए भवसमुद्दं ।
इहलोय-परलोय-सुहाण मूलं णमुक्कारो ॥२॥

जिणसासणस्स सारो, चउदसपुव्वाण जो समुद्धारो ।
णमुक्कारो जस्स मणे, संसारो तस्स किं कुणइ ? ॥३॥

પછી उपसर्गाः क्षयं यान्ति અને सर्वमङ्गलमाङ्गल्यं બોલી મંગલકુંભને સંપૂર્ણ ભરી ૨૭ તારની નાડાછડીના ત્રણ આંટા (એકેક નવકાર ગણવા સાથે) વાળું શ્રીફલ ઊર્ધ્વશ્વાસે ૫ નવકાર ગણી કુંભ ઉપર પધરાવવું તેના પર પચપટ્ટું, લાલ કે લીલું કપડું (૧। હાથ સમચોરસ–ચાર ખૂણે અને મધ્યભાગે પ્રતીક સહિત સ્વસ્તિકવાળું) ઢાંકી ૧૦૮ તારની ૧૧ વેંત લાંબી નાડાછડીથી ૧૧ નવકાર ગણવા સાથે બાંધવું ઉપર વરખ છાપી કેશરના છાંટણા નાખી ફૂલનો હાર ચઢાવવો ક્રિયાકારક* અનુલોમ–

*શ્રી નવકારમહામંત્રના શરૂઆતના પાંચ પદ પૂરક શ્વાસે ગણવા અને રેચક શ્વાસે છેલ્લા ચાર પદ ગણવા, બીજા નવકારમાં પાંચ પદ રેચક શ્વાસે અને ચાર પદ પૂરક શ્વાસે, ત્રીજા નવકારમાં પાંચ પદ પૂરક શ્વાસે અને ચાર પદ રેચક શ્વાસે ગણવા, દરેક નવકારના આદિએ અને પ્રથમ નવકાર પછીના પૂરકે અને ત્રીજા નવકાર પછી મૂલમંત્રનો જાપ (પાંચ વાર) કરવો.

પ્રતિલોમ કરણરીતિએ ત્રણ નવકાર ગણી મૂલમંત્રના જાપ સાથે વાસક્ષેપ કરે

પછી સ્ત્રી-પુરુષ બન્ને પરસ્પર હાથના ભીડાવેલ આગલામાં ઘડાને પધરાવી આરાધનામંદિરની આસપાસ પ્રદક્ષિણા (તે શક્ય ન હોય તો સ્નાત્રના ત્રિગડાની આસપાસ) દઈ આરાધનામંદિરમાં પ્રભુજીની ડાબી બાજુ પંચામૃત અને મંગલકુંભના વધેલ મંગલ જલથી પવિત્ર કરેલ શુદ્ધ ભૂમિએ ગાયના ગોબરથી લીંપી કંકુથી શ્રી નવકારનું પ્રતીક કરી ૧૧ શેર શુદ્ધ અખંડ ચોખાની ઉંડી ખાડાવાળી ઢગલી કરી ઉચ્ચશ્વાસે નવ નવકાર ગણી થાળી વેલણ ૧૦૮ (૨૭ ચાર વખત) વગાડવા સાથે (ક્રિયાકારકે ૧૦૮ ડંકા સાથે ત્રણ નવકાર અને એક પશ્ચાનુપૂર્વી નવકાર તથા ત્રણ નવકાર ગણી વાસક્ષેપ કરવો) જયનાદ સાથે પધરાવવો

રોજ આ મંગલકુંભ પાસે ત્રિકાલ ૨૭ નવકાર ધૂપ-દીપ સાથે ગણી સોનવાણીજલ ચારે બાજુ છાંટવું, રોજ કેશરના છાંટણા કરવા, અને નવી તાજી ફુલની માલા ચઢાવવી અને ત્રણ નવકાર ગણી વાસક્ષેપ કરવો

વ્યાખ્યાન-શ્રવણ :-

આ પ્રમાણે મંગલકુંભની સ્થાપના થયા પછી સહુએ વ્યાખ્યાનમાં શ્રી નવકારમહામંત્રનો તપ શા માટે? પાંચ પ્રકારના યોગમાં વર્ણયોગની સાધનાથી આત્મશક્તિઓ કેવી રીતે ખીલે છે? અને શ્રી નવકારમહામંત્રના સાચા આરાધક બનવા માટેની જપ અને તપના સુમેળની ભવ્યતા વીતરાગની આજ્ઞાના બપથી કેવી રીતે દીપી ઉઠે છે? વગેરે મહત્ત્વની બાબતો નવ દિવસની આરાધના દ્વારા જીવનની કાયાપલટ કરી નાખવાના શુભ આશયને કેળવવા માટે ધ્યાનપૂર્વક સાંભળવી

શ્રી પાર્શ્વનાથપ્રભુ અને આગમો આદિની પધરામણી

વ્યાખ્યાન પૂરૂ થાય કે તુર્ત ગાજતે-વાજતે ભવ્ય સન્માન પૂર્વક શ્રી પાર્શ્વનાથપ્રભુના બિંબને શ્રી આરાધના-મંદિરમા મૂળનાયક તરીકે પરોણારૂપે પધરાવવા, પધરાવનારે સાત નવકાર, ૩ ઉવસગ્ગહરં અને નમોઽર્હત્ મનમા ગણવુ ક્રિયાકારકે ૧૧ નવકાર, ૩ પશ્ચાનુપૂર્વી નવકાર, ૩ ૐ નમ પાર્શ્વનાથાય॰ (ચૈત્ય વંદન-સ્તોત્ર) ભણી મૂલમંત્રના સાત વાર જાપથી વાસક્ષેપ કરવો, પછી પ્રભુજીની જમણી બાજુ શ્રી મહાનિશીથસૂત્ર અને ડાબી બાજુ શ્રીભગવતીજીસૂત્ર ૭ નવકાર ગણી પધરાવવુ ત્રણ નવકારથી ક્રિયાકારકે વાસક્ષેપ કરવો

પછી મારવાના મધ્યભાગે શ્રી નવકાર મહામંત્રનો પટ અને તેની આગળ શ્રીનમસ્કારમાહાત્મ્યની પ્રત ૨૧ નવકાર ગણવા સાથે પધરાવી બાકીના બધા આગમો, ગ્રંથો અને પુસ્તકો ત્રણ-ત્રણ નવકાર ગણીને પધરાવવા

શ્રીનવકાર મહામંત્રના અખંડ જાપના પ્રારંભ અને તેના પટની પધરામણી

શ્રી નવકારમહામંત્રના લઘુતપની આરાધનાદ્વારા આત્મ શક્તિઓને વ્યવસ્થિત રીતે વિકસિત કરવા માટે નવ દિવસનો અખંડ (૨૪ કલાક) જાપ પણ હોવો જરૂરી છે, તેનાથી આરાધક ભાવની પ્રબલતાવાળુ વાતાવરણ શુદ્ધ બને છે

તેમા શ્રીનવકારમહામંત્રનો તપ કરનારે એક કલાક અવશ્ય જાપ માટે આપવો જ જોઈએ, તે ઉપરાંત તપ ન કરતા હોય તેવા ભાઈઓ (દિવસે બહેનો પણ) પોતાને અનુકૂલ હોય તે સમયે આવી શુદ્ધ વસ્ત્રથી એક કલાક જાપમા જોડાઈ શકે

તેઓએ (૯ દિવસ માટે) બીડી, સીગારેટ, તમાકુ અને રાત્રિભોજનનો ત્યાગ તેમજ પ્રભુપૂજા આટલું પાળવું જોઈએ

દિવસ-રાતના મળી ૨૪ કલાક થાય, તેમાં દર કલાકે ઓછામાં ઓછા બે જણા જાપમાં બેસવા જોઈએ, તેથી ૨૪×૨=૪૮, અને છ માણસો (ઓછામાં ઓછા) વધારાના નક્કી કરી રાખવા, જેથી કે કારણવશ કોઈ ન આવી પહોંચે તો જાપની અખંડતા જાળવી રાખવા માટે બેસાડી શકાય આમ ૫૪ (માણસો તપ કરનારા ૯ ટૂંક આરાધકોના) નામ નોંધીને આરાધના-મંદિરમાં ડાબી બાજુ (અખંડ દીપકના આગળના ભાગે) સુંદર-શુદ્ધ-શાસ્ત્રીય પદ્ધતિથી આલેખાયેલ શ્રી નવકારમહામંત્રનો ૫૦ ૨૭ નવકાર અને ૩ ચત્તારિ મગલં૦ ગણી મૂલમંત્રના ૨૧ જાપ સાથે વાસક્ષેપ કરી પધરાવવો, અને આરાધના મંદિરમાં બધા આગમો વગેરે પધરાઈ જાય કે તુર્તજ બે આરાધકોએ શ્રી નવકાર મહામંત્રનો જાપ ચાલુ કરવો

જાપ માટે જરૂરી સૂચનાઓ

● જાપ કરનારના બે કટાસણા ૯૧ નવકાર ગણી મંત્રી રાખવા, તેના પર જ બેસીને જાપ કરવો, નવ દિવસ સુધી તે કટાસણા ત્યાં જ સ્થિર રાખવા

● દરેકને એક કલાકથી વધારે સમય લાગટ જાપ ન કરવા દેવો

● જાપ પણ માલા-મંત્રથી પ્રતિષ્ઠિત અને મહામંત્રના વાસક્ષેપથી મંત્રિત માલાથી કરવો

● તે જ મંત્રિત માલા વારાફરતી દરેક જાપના સમયવાળાને આપવી

● જાપમાં ફક્ત શ્રીનમસ્કાર-મહામંત્ર જ (સંપૂર્ણ નવપદ અને અડસઠ અક્ષર) ઉચ્ચાર-શુદ્ધિના ધ્યાનપૂર્વક ગણવો.

શ્રી નવકાર-મહામંત્ર
લઘુ તપની દૈનિક વિધિ
(સામાન્ય)

શ્રી નવકારમહામંત્રના લઘુતપની ક્રિયા શરૂ કરતી વખતે આરાધના-મંદિર આગળ પાટ ઉપર શ્રીનવકાર-મહામંત્રનો પટ પધરાવી તેની આગળ શ્રી મહાનિશીથસૂત્ર પધરાવી સ્થાપનાચાર્યજી પધરાવવા

પછી નમોઽર્હત્॰ કહી જિણશાસણમો॰ ઓમગારો॰ અર્હદ્વક્ત્રપ્રસૂત॰ એ ત્રણ સ્તુતિઓ બોલી ઇરિયાવહી કરી ત્રણ ખમાસમણ દઈ *ચૈત્યવંદન, નમુત્થુણં॰ વગેરે કરી સ્તવન મધુર સ્વરે બોલી જય વીયરાય॰ બોલી અરિહંત॰ અન્નત્થ॰ કહી ૧ નવકારનો કાઉ॰ સ્તુતિ બોલી પચ્ચક્ખાણ કરવું

પછી એક મોટા થાળમાં નવકાર-નંદિ॰ વાળી સ્થાપના કરી નાની ચોપડી પધરાવી, દુહો બોલી તેને રૂની જગાળી નાખી ભાગ દેવી પછી શ્રી નવકારના પટની, મહાનિશીથસૂત્રની અને સ્થાપનાચાર્યના પુસ્તકની વાસક્ષેપથી પાંચ પૂજા કરવી

---

* રોજનું જુદું ચૈત્યવંદન, સ્તવન વગેરે આગળ આપેલ છે ત્યાંથી જોઈ લેવું, અહીં તો માત્ર ક્રિયાની સામાન્ય રૂપરેખા જણાવી છે

પછી ઇરિયાવહી કરી રોજના પદને બોલવા સાથે કાઉસ્સગ્ગ કરવો (જેટલા લોગસ્સનો હોય તેટલા સંપૂર્ણ ગણવા, પછી પચાંગ-પ્રણિપાત ખમાસમણા (જે પદના જેટલા હોય તેટલા) દેવા

ત્યારબાદ શ્રી નવકાર-મહામંત્રનો છંદ, સ્તવન કે મહિમા સૂચક પદ વગેરે (સમય હોય તો સંપૂર્ણ, નહિ તો બે બે ગાવા) સામુદાયિક બોલાવવું તેમાં પ્રસંગે શ્રી નવકારમહામંત્રના તે તે પદોની શુદ્ધ જોડણી, અક્ષરોનું સ્પષ્ટ ભાન, પદ, સંપદા, લઘુ, ગુરુ વગેરેની સમજુતી આપી શાસ્ત્રીય-પદ્ધતિએ સહિતાની મર્યાદાપૂર્વક શ્રીનવકારમહામંત્રનું શુદ્ધ ઉચ્ચારણ અને શુદ્ધ લેખન તૈયાર કરાવવું

પછી ક્રિયાકારક પોતે ૧૦૮ નવકાર શુદ્ધ-શાસ્ત્રીય મર્યાદા પૂર્વક શાન્ત અને ગભીર ધ્વનિથી બોલે, બધા આરાધકો (ઘરેથી ગણીને લાવેલ) ૧૦૮ ચોખાના દાણામાથી એકેક દાણાને નાભિથી ઊંચે હથેલીમા મુકતા જાય ૧૦૮ નવકારમા છેલ્લા ત્રણ નવકાર સામુદાયિક બોલાવવા

પછી તે હથેલી પર જમણા હાથની હથેલી ઢાકી, સંપુટની કલ્પના કરી, માથો બંધ કરી શાન્તચિત્તે દરેકે બાર નવકાર મનમા ગણવા

પછી "બોલ મા ! બોલ મા !"નું સ્તવન અને "સમરો મંત્ર" સ્તવન બોની એક પવિત્ર હાડામા ૧૦૮ નવકાર ગણેલ ચોખાના દાણાને એકઠા કરી લેવા

પછી અવિધિ આશાતનાનો મિચ્છા મિ દુક્કડ દઈ જિનશાસનની જય બોલાવવી

આ તપમા જોડાનારે ઓછામા ઓછી વિધિ તરીકે એચાસણું, પ્રભુપૂજા અને સાંજનું પ્રતિક્રમણ કરવું.

શ્રી નવકારમહામંત્ર
લઘુ તપની દૈનિક વિધિ
(વિશેષ)

શ્રી નવકાર મહામંત્રના લઘુતપમાં શ્રી નવકાર મહામંત્રના પદોની મુખ્યતાએ આરાધના હોઈ રોજ તે તે પદની આરાધનાના ઉદ્દેશ્યથી ચૈત્યવંદન, સ્તવન અને સ્તુતિ વગેરે હોય છે. તેમાં પણ શરૂઆતના પાંચ દિવસ જુદા જુદા ચૈત્યવંદનો, સ્તવનો અને સ્તુતિઓ છે, અને છેલ્લા ચાર દિવસ એક જ ચૈત્યવંદન, સ્તવન અને સ્તુતિ છે, તે આ પ્રમાણે—

અરિહંતપદનું ચૈત્યવંદન

જય જય શ્રી અરિહંત ભાનુ, ભવિ કમલ વિકાશી,
લોકાલોક અરૂપી રૂપી, સમસ્ત વસ્તુ પ્રકાશી ॥ ૧

સમુદ્ઘાત શુભ કેવલે, ક્ષય કૃત મલ રાશિ,
શુકલ ચરમ શુચિ પાદ સે, ભયો વર અવિનાશી. ॥ ૨

અંતરંગ રિપુગણ હણીએ, હુએ અપ્પા અરિહંત,
તસુ પદપંકજમેં રહી, હીર ધરમ નિત સંત ॥ ૩

સિદ્ધપદનું સ્તવન

(ગુણ રસિયા - એ દેશી)

શ્રી સિદ્ધપદ આરાધીએ રે, ક્ષય કીધા અડ કર્મ રે શિવ વસિયા
અરિહંતે પણ માનીયા રે, આદિ અનંત સ્થિર શર્મ રે. શિવ૦ ૧
ગુણ એકત્રીશ પરમાતમા રે, તુરિય દશા આસ્વાદ રે શિવ૦
એવભૂત નયે સિદ્ધ થયા રે, ગુણગણનો આલ્હાદ રે. શિવ૦ ૨
સુરગણ સુખ ત્રિહું કાળના રે, અનંતગુણા તે કીધ રે શિવ૦
અનંત વર્ગે વર્ગિત કર્યા રે, તો પણ સુખ સમીધ રે શિવ૦ ૩
બંધ ઉદય ઉદીરણા રે, સત્તા કર્મ અભાવ રે. શિવ૦
ઊર્ધ્વ ગતિ કરે સિદ્ધજી રે, પૂર્વપ્રયોગ સદ્‌ભાવ રે. શિવ૦ ૪
ગતિ પારિણામિક ભાવથી રે, બંધન છેદન યોગ રે. શિવ૦
અસંગ ક્રિયા બળે નિર્મળો રે, સિદ્ધગતિનો પ્રયોગ રે. શિવ૦ ૫
પરમેનંતર અણફરસતારે, એક સમયમાં સિદ્ધ રે. શિવ૦
ચરમ ત્રિભાગ વિશેષથી રે, અવગાહન ઘન કીધ રે શિવ૦ ૬
સિદ્ધશિલાની ઉપરે રે, જ્યોતિમાં જ્યોતિ નિવાસ રે. શિવ૦
હસ્તિપાલ પરે સેવતા રે, સૌભાગ્યલક્ષ્મી પ્રકાશ રે શિવ૦ ૭

શ્રી સિદ્ધપદ સ્તુતિ

અષ્ટ કરમ કુ દમન કરીને, ગમન કિયો શિવવાસીજી,
અવ્યાબાધ આદિ અનાદિ, ચિદાનંદ ચિદ્‌રાશિજી,
પરમાતમ પદ પૂરણ વિલાસી, અઘઘન દાઘ વિનાશીજી,
અનંત ચતુષ્ટય શિવપદ ધ્યાવો, કેવલજ્ઞાની ભાખીજી

શ્રી નમસ્કાર મહામંત્રના ધ્યાનથી દુર્ધ્યાન અને કુવિકલ્પોમાંથી મન જલ્દી પાછું ફરે છે

શ્રી આચાર્યપદનુ ચૈત્યવદન

જિન પદ કુલ મુખગ્ગ અનિલ, મિત રત્ન ગુણધારી,'
પ્રબલ સબલ ઘન મોહકી, જિણને ચમૂ હારી ૧
કલ્પાદિક જિનરાજ ગીત, નય તન વિસ્તારી,
ભવકૂપે પાપે પડત, જગજન વિસ્તારી ૨
પચાચારી જીવંક, આચારજ પદ સાર,
તિનકુ વંદે કીરતમેં, અષ્ટોત્તરશત વાર ૩

શ્રી આચાર્યપદનુ સ્તવન

(નીંદુડી રાયનુ તરૂ તળે – એ દેશી)

પચાચાર સુધા ધરે, સુણો સતાજી,
જીતી ઈદ્રિય પચ ગુણવતાજી,
પચસમિતિ સમિતા રહે, સુ૦ ગુપ્તિ ત્રણ કરે ગચ ગુ૦ ૧
પચ મહાવ્રત પાળતા, સુ૦ છડે ચાર કષાય ગુ૦
નવવિધ બ્રહ્મ ગુપતિ ધરે સુ૦ આચારજ નિરમાય ગુ૦ ૨
અષ્ટાગ જોગ સાધન કરે, સુ૦ લહે આત્મ સ્વરૂપ ગુ૦
જાણે અડ લબ્ધિ ભલી સુ૦ તિમ અદ્ધિની સરૂપ ગુ૦ ૩
ચઉ અનુયોગ વખાણતા, સુ૦ શાસનના શણગાર સુ૦
બારમે છત્નુ ગુણે ભર્યા, સુ૦ ભાવાચારજ સાર ગુ૦ ૪
પચ પ્રસ્થાન સાધન કરે, સુ૦ મુનિ ગણી પદિત ભાવ. ગુ૦
વાચક આચારજપદ સુ૦ પાને ગુણને દાન સુ૦ ૫
ચઉદમે ભાવન નદીધન, સુ૦ લબ્ધિનના ભડાર ગુ૦
તસ પદ પકજ પૂજીએ સુ૦ દ્રવ્ય-ભાવે નિ ધાર ગુ૦ ૬
જુગપ્રધાન વીર શાસને સુ૦ દોય હજારને ચાર ગુ૦
વર્તમાન શ્રુતના ધણી સુ૦ તે પૂજે ધરી પ્યાર ગુ૦ ૭

અન્નાપાન-વસ્ત્રાદિક સુ૦ પાનક ઔષધ પાત્ર ગુ૦
નમનાભિગમન વંદના, સુ૦ કરે જિન નામી ગાત્ર ગુ૦ ૮
આચારજ પદ સેવતો, સુ૦ શ્રી પુરુષોત્તમ ભૂપ ગુ૦
તીર્થંકરપદ બાંધિયું, સુ૦ લહેશે ચિદ્‌ઘનરૂપ ગુ૦ ૯

શ્રી આચાર્યપદ સ્તુતિ

પંચાચાર પાલે અજુવાલે, દોષ રહિત ગુણધારીજી,
ગુણ છત્રીસે આગમધારી, દ્વાદશ અંગ વિચારીજી,
પ્રબલ સબલ ઘન મોહકંજણ, અનિલ સમો ગુણવાણીજી,
ક્ષમા સહિત જે સંયમ પાલે, આચારજ ગુણધ્યાનીજી ૧

શ્રી ઉપાધ્યાયપદનું ચૈત્યવંદન

ધન ધન શ્રી ઉવજ્ઝાય રાય, શકના ઘન ભંજન,
જિનવર દેશિત દુવાલસંગ, કર કૃત જનરંજન ૧
ગુણવણ ભંજણ માણગયંદ, સુય *સણિ કિય ગંજણ,
કુણાવધ લોય લોયણ, જત્થ ય સુયમંજણ ૨
મહાપ્રાણમેં નિપુણ લહ્યો એ, આગમસે પદ તુર્ય,
તિનપે અહનિશ હીરધર્મ, વંદે પાઠકવર્ય ૩

શ્રી ઉપાધ્યાય પદ સ્તવન

(રસિયાની દેશી)

શ્રી ઉવજ્ઝાય બહુશ્રુત નમો ભાવશું,
અંગ ઉપાંગના જાણ, મુણીંદા,
ભણે ભણાવે શિષ્યને હિત કરી,
કરે નવ પલ્લવ પહાણ વિનીતા શ્રી૦ ૧

* અંકુશ

અર્થ-સૂત્ર કહેવાના વિભાગથી,
સૂરીશ્વર-પાઠક સાર સોહતા,
ભવ ત્રીજે અવિનાશી સુખ લહે,
યુવરાજ પરે અણગાર મહતા શ્રી૦ ૨

ચૌદ દોષ ભર્યા અવિનીત શિષ્યને,
કરે પન્નર ગુણવત વિદિતા,
ગ્રહણ-આસેવન શિક્ષા-દાનથી,
સમય જાણે અનેકાંત સુજ્ઞાની શ્રી૦ ૩

આવશ્યક પચવીશ શીખવે વાદણે,
પચવીશ ક્રિયાનો ત્યાગ વિચારી,
પચવીશ ભાવના ભાવે મહાવ્રતી,
શુભ પચવીશી ગુણરાજ સુધારી શ્રી૦ ૪

પય ભર્યો દક્ષિણાવર્ત્ત[1] શંખ શોભિયે,
તેમ નય-ભાવ-પ્રમાણ-પ્રવીણા,
હય[2]-ગય[3]-વૃષભ[4]-પંચાનન[5] સરિખા,
ટાળે પર વાદી અભિમાન અદીના. શ્રી૦ ૫

વાસુદેવ[6]-નરદેવ[7]-સુરપતિ[8] ઉપમા,
રવિ[9]-શશી[10]-ભંડારી[11]-રૂપ દીપતા,
જંબૂ[12]-સીતાનદી[13]-મેરૂમહીધરો[14],
સ્વયંભૂઉદધિ[15]-રયણ[16] ભૂપ ભણતા શ્રી૦ ૬

એ સોળ ઉપમા બહુશ્રુતને કહી,
<u>ઉત્તરાધ્યયને</u> ગણધર જિણંદા,
મહીંદ્રપાલ વાચકપદ સેવતો,
<u>સૌભાગ્યલક્ષ્મી</u> સુવિશાલ સૂરીંદા શ્રી૦ ૭

શ્રી ઉપાધ્યાય પદ સ્તુતિ

અંગ ઈગ્યારે ચૌદહ પૂરવ, ગુણ પચવીસ ના ધારીજી,
સૂત્ર અરથધર પાઠક કહીએ, યોગસમાધિ વિચારીજી,
તપ-ગુણશૂરા આગમ-પૂરા, નય-નિક્ષેપે તારીજી,
મુનિ ગુણધારી બુધ વિસ્તારી, પાઠક પૂજો અવિકારીજી

શ્રી સાધુપદનું ચૈત્યવંદન

દંસણ નાણ ચરિત્ત કરી, વર શિવપદગામી,
ધર્મ-શુક્લ શુચિ ચર્ક્ન, આદિમ ખય કામી ૧
ગુણપ્રમત્ત અપ્રમત્ત તે, ભયે અંતરજામી,
માનસ ઈન્દ્રિયદમનભૂત, ગમ-દમ અભિરામી ૨
ચારૂ તિઘન ગુણગણ ભર્યો એ, પંચમ પદ મુનિરાજ,
તત્પદપંકજ નમત હૈ, હીરધર્મ કે કાજ ૩

શ્રી સાધુપદ સ્તવન

(ભવિકા ! શ્રી સિદ્ધચક્રપદ વંદો-એ દેશી)

ષટ્ વ્રતધારી છ કાયના રક્ષક, પંચ ઇંદ્રિય વશ કરતા,
ભાવ વિશુદ્ધિ પડિલેહણ કરે, કરણ વિશુદ્ધિ ધરતા રે
ભવિકા! એહવા મુનિવર વંદો! જીમ લહો પરમાણ હો રે! ભ૦ ૧
લોભ નિગ્રહ કરી ખંતિ સૂગ, સંજમના અધિકારી,
અકુશલ મન વચ કાય નિગ્રહે, સહે પરિસહ અતિ ભારી રે. ભ૦ ૨
દેવ તિરિ નર આત્મ-સમુદ્ભવ ઉપસર્ગ સોળે સહતા,
સત્તાવીશ મુનિવર ગુણ ધારી, સમિતિ ગુપ્તિ નિરવહતા રે ભ૦ ૩

---

* વર્ગને મૂળ સંખ્યાથી ગુણાકાર કરવાથી ઘન સંખ્યા થાય છે તે પ્રમાણે ૩×૩=૯×૩=૨૭ ગુણની સંખ્યા અહીં "તિઘન" શબ્દથી જાણવી

બાહ્ય અભ્યંતર તપ નિત તપતા, કઠિન કરમ ખયકારી રે,
દોષ બિયાલીસ રહિત અશન કરે, અતિક્રમ ચાર નિવારી રે ભ૦ ૪
દ્રવ્યાદિક અભિગ્રહ ચઉ કરતા, ખટ્ વિધ વિગયના ત્યાગી,
ચાર પ્રકારે અલીનતા કરી, જ્ઞાન ધ્યાન મતિ જાગી રે ભ૦ ૫
નગ્નતા દોષ અઢાર નિવારી, દીક્ષા યોગ્યને આપે,
નવવિધ ભાવ લોચના કારક, કેશ લોચ વિક થાપે રે ભ૦ ૬
ચઉદ અભ્યંતર ગ્રંથી તજીને, જેહ થયા નિર્ગ્રંથ,
અશરણ શરણ તરણતારણ મુનિ, ચલવે શિવપુર પંથ રે ભ૦ ૭
બહુશ્રુત તપસી લબ્ધિના ધારી, વ્રત દૂષણ પરિહારી,
અપ્રમત્ત ગુણઠાણગ ધારી, મુનિ નમો જોગ મમારી રે ભ૦ ૮
વીર ભદ્ર એ મુનિ પદ સેવી, હોશે વિદેહ જિણંદ,
તસ મુખ પદ્મ વયણ રસ પામી, રૂપવિજય આણંદ રે ભ૦ ૯

શ્રી સાધુપદ સ્તુતિ

સમિતિ ગુપ્તિ કરી સંયમ પાળે, દોષ બેતાલીશ ટાલે જી,
ષટ્ કાયા ગોકુલ રખવાલે, નવવિધ બ્રહ્મવ્રત પાલે જી,
પંચમહાવ્રત સૂધા પાળે, ધર્મ-શુક્લ ઉજ્વાળે જી,
ક્ષપકશ્રેણિ કરી કર્મ ખપાવે, શમદમ ગુણ ઉપજાવે જી

શ્રી નવકારમહામંત્ર લઘુ તપના છેલ્લા ચાર દિવસોમાં ઉપયોગી
ચૈત્યવંદન, સ્તવન અને થોય

પંચપરમેષ્ઠિ મહિમાનું
ચૈત્યવંદન

अरिहंताण णमुक्कारो, सव्वपावप्पणासणो ।
मंगलाण च सव्वेसिं, पढमं हवइ मंगलं ॥ १ ॥

सिद्धाण णमुक्कारो, सव्वपावप्पणासणो ।
मगलाण च सव्वेसिं, बीय हवइ मगल ॥ २ ॥
आयरियाण णमुक्कारो, सव्वपावप्पणासणो ।
मगलाण च सव्वेसिं, तइय हवइ मगल ॥ ३ ॥
उवज्झायाण णमुक्कारो, सव्वपावप्पणासणो ।
मगलाण च सव्वेसिं, चउत्थ हवइ मगल ॥ ४ ॥
साहूण णमुक्कारो, सव्वपावप्पणासणो ।
मगलाण च सव्वेसिं, पचम हवइ मगल ॥ ५ ॥
एसो पचणमुक्कारो, सव्वपावप्पणासणो ।
मगलाण च सव्वेसिं, पढम हवइ मगल ॥ ६ ॥

શ્રી નવકારમહામત્ર મહિમાનુ
સ્તવન

(નવકારના છદની દેશી)

એ પચપરમેષ્ઠિપદ, મત્રઈ નવકાર,
શિવપદનુ સાધન પ્રવચન કેરુ સાર,
એક અક્ષર જપતા સાત સાગરનુ દુખ,
નાશે સઘળે પદ, પણસય સાગર દુખ
નવપદ વળી સપદ, આઠ અક્ષર અડસઠી,
ગુરુ અક્ષર સાત જ, લઘુ અક્ષર ઈગસઠી,
જે વિધિસ્યુ જપઈ, ગુરુમુખ વહી ઉપધાન,
વળી નિર્મળ ચિત્તે, સમકિત વિનયપ્રધાન
હોઈ બહુફળદાયક, ઈહિ પરલોકે સાર,
સિદ્ધિ સઘળી એહમા, ચૌદ વિદ્યા આધાર,
બહુ ભેદઇ ધ્યાઓ, કમલ કર્ણિકાકાર,
વળી રહસ્ય ઉપાશુ, ભાષ્ય જાપ ત્રણ સાર

વળી દ્રવ્યે ભાવે, એહના અનેક વિધાન,
ગુરુ વિનયથી લહીઇ, થાપન પચ પ્રસ્થાન.
સવિ મગલમાહિ, પરમમગલ કઈ એક,
સવિ પાપ નસાડઈ, તાડઈ દુરિત અછેક
એહનુ માહાત્મ્ય, જ્ઞાનવિમલથી જાણી
આરાધો અહર્નિશ, જિમ સુખિયા થાઓ પ્રાણી,
અતર આતમથી, લહીએ એહ સરૂપ.
પ માતમભાવે, એહ છે સિદ્ધિસરૂપ

શ્રી નવકારમહામત્રની સ્તુતિ

पञ्चादौ यस्यदानि त्रिभुवनपतिभिर्व्याह्रता पञ्चतीर्थी ।
तीर्थान्येयाष्टषष्टिर्जिनसमयरहस्यानि यस्याक्षराणि ॥
यस्याष्टौ सम्पदश्चानुपमतममहासिद्धयोऽद्वैतशक्ति-
र्जीयाल्लोकद्वयस्याभिलषितफलद श्रीनमस्कारमन्त्र ॥ १ ॥

શ્રી નવકારમહામત્ર લઘુતપના કાઉસ્સગ્ગની વિધિ

			પદ આરાધનાર્થે		લો.	કાઉ.
પહેલે	દિવસે	णमो अरिहन्ताण	કાઉ. કરું	ઇચ્છ કરી	૭	,,
બીજે	,,	णमो सिद्धाण	,,	,,	૫	,,
ત્રીજે	,,	णमो आयरियाण	,,	,,	૭	,,
ચોથે	,,	णमो उवज्झायाण	,,	,,	૭	,,
પાચમે	,	णमो लोए सव्वसाहूण	,,	,,	૯	,,
છઠ્ઠે	,,	एसो पचणमुक्कारो	,,	,,	૮	,,
સાતમે	,,	सव्वपावप्पणासणो	,,	,,	૮	,,
આઠમે	,,	मगलाण च सव्वेसि पढम हवइ मगल	,,	,,	૧૭	,,
નવમે	,,	,,	,,	,,	૦	

શ્રી નવકાર મહામંત્ર લઘુતપના ખમાસમણાના દુહા

પહેલે દિવસે—

પૂજક પૂજ્યની પૂજના, કરતો પૂજ્ય તે થાય,
પંચ પરમેષ્ઠીમાં પ્રથમ, તિણે પૂજો જિનરાય ૧

પરમ પંચ પરમેષ્ઠીમાં, પરમેશ્વર ભગવાન્
ચાર નિક્ષેપે ધ્યાઇએ, નમો નમો શ્રીજિનભાણ ૨

અરિહંત પદ ધ્યાતો થકો, દવ્વહ ગુણ પજ્જાય રે,
ભેદ છેદ કરી આતમા, અરિહંતરૂપી થાય રે ૩

ત્રણ દુહા બોલી ૭ ખમાસમણા દેવા (દરેક ખમાસમણે ત્રણ દુહા અને णमो अरिहंताण पदेभ्यो नमः બોલવું)

બીજે દિવસે—

સકલ વિભાવ અભાવથી, પ્રગટ્યો શુદ્ધ સ્વભાવ,
જ્ઞેયથી જ્ઞાન અનંત જસ તે સિદ્ધ નમો ધરી ભાવ ૧

અનંત જ્ઞાન દરિસણ ધણી, રૂપ બલ જાસ અનંત,
સાદિ અનંત સુખ અનુભવે, નમો સિદ્ધ ભગવંત ૨

ગુણ અનંત નિર્મલ થયા, સહજ સ્વરૂપ ઉજાસ,
અષ્ટ કર્મમલ ક્ષય કરી, ભયે સિદ્ધ નમો તાસ, ૩

ત્રણ દુહા બોલી પાંચ ખમાસમણ દેવા (દરેક ખમાસમણે ત્રણ દુહા અને णमो सिद्धाण पदेभ्यो नमः બોલવુ)

ત્રીજે દિવસે—

સામાચારી દશ કરે, ધરે દશ ચિત્ત સમાધિ,
ભાવાચારજ પરિહરે, સોલ કષાય વડ વ્યાધિ ૧

દ્વાદશ અંગ ઉપાંગના, સૂત્ર અરથના જાણ,
દશવા રૂચિ શિક્ષા દુવિધ, વરે સૂરિ ગુણખાણ રે
ધ્યાતા આચારજ ભલા, મહામંત્ર શુભ ધ્યાની રે,
પંચ પ્રસ્થાને આતમા આચારજ હોય પ્રાણી રે ૩

ત્રણ દુહા બોલી ૭ ખમાસમણા દેવા. (દરેક ખમાસમણે ત્રણ દુહા અને णमो आयरियाण पदेम्यो नम એમ બોલવુ)

ચોથે દિવસે—

સત્ય શૌચ સંતોષયુત ચિત્ત પ્રસન્ન દયાળ,
ખલત્યાગી ઈન્દ્રિયજયી સાતે ગુખે સુખાલ ૧
શ્રુતવર તત્વ ગુવારસી, ખસી વિભાવ વિરાવ,
વસી બુદ્ધિ જિન આગમે, તે ઉવજ્ઝાય આરાવ રે
તપ-સજ્ઝાય રત સદા, દ્વાદશ અંગનો ધ્યાતા રે,
ઉપાધ્યાય તેહિજ આતમા, જગબંધવ જગભ્રાતા રે ૩

ત્રણ દુહા બોલી ૭ ખમાસમણા દેવા (દરેક ખમાસમણે णमो उवज्झायाण पदेम्यो नम એમ બોલવુ)

પાચમે દિવસે—

આસનજયથી રૂજ હરે પ્રાણાયામે પાવ,
મન વિકાર મુનિવર હરે, પ્રત્યાહાર પ્રભાવ ૧
બાહ્ય અભ્યતર તપ તપે માહે પદ કરે જાપ,
તે મુનિવરને વંદતા, પલકમાં જાયે પાપ ૨
અપ્રમત્ત જે નિત રહે, નવિ હરખે નવિ શોચે રે,
સાધુ સદા તે આતમા, શું મુંડે શું લોચે રે ૩

ત્રણ દુહા બોલી ૯ ખમાસમણા દેવા (દરેક ખમાસમણે णमो लोए सव्वसाहूण पदेम्यो नम એમ બોલવુ)

છઠ્ઠે સાતમે, આઠમે અને નવમે દિવસે—

પંચ નવકાર એ સુપ્રકાશ, એહથી હોયે નવિ પાપનો નાશ,
સર્વ મંગલમાં એહ મૂલ, સુજસ વિદ્યા વિવેકાનુકૂલ

एसो पंचणमुक्कारो, सव्वपावप्पणासणो ।
मंगलाणं च सव्वेसिं, पढमं हवइ मंगलं ॥

આ બે ગાથા બોલી છઠ્ઠે દિવસે ૮, સાતમે દિવસે ૮, આઠમે દિવસે ૧૭ અને નવમે દિવસે ૧૭ ખમાસમણા દેવા

(એક ખમાસમણે ઉપરની બે ગાથા અને सकलद्वादशाङ्गोपनिषद्भूत–श्रीनमस्कार–महामन्त्र–चूलिकायै नमोनमः બોલવું)

શ્રી નવકારમહામંત્ર લઘુતપનું ગણણું

૧	પહેલા દિવસે	णमो अरिहंताणं	પદની	૨૦	માલા
૨	બીજા	„	णमो सिद्धाणं	„	૨૦	„
૩	ત્રીજા	„	णमो आयरियाणं	„	૨૦	„
૪	ચોથા	„	णमो उवज्झायाणं	„	૨૦	„
૫	પાંચમે	„	णमो लोए सव्वसाहूणं	„	૨૦	„
૬	છઠ્ઠે	„	एसो पंचणमुक्कारो	„	૨૦	„
૭	સાતમે	„	सव्वपावप्पणासणो	„	૨૦	„
૮	આઠમે	„	मंगलाणं च सव्वेसिं पढमं हवइ मंगलं	„	૨૦	„
૯	નવમે	„	मंगलाणं च सव्वेसिं पढमं हवइ मंगलं	„	૨૦	„

શ્રી નવકારમહામંત્ર (લઘુ) તપની ક્રિયામાં જ્ઞાનની જલપૂજા અને વાસક્ષેપ પૂજા

જલપૂજા–

સકલ મંત્ર શિર મુકુટમણિ સદ્ગુરુ ભાષિત સાર,
નિશ્ચે શ્રી નવકાર નિત્ય, જપતા જય જયકાર. ૧
રતનતણી જિમ પેટી, ભાર અલ્પ બહુમૂલ
ચૌદ પૂરવનો સાર છે, મંત્ર એ તેહને તુલ્લ ૨
સકલ સમય અભ્યંતર એ, પદ પંચ પ્રમાણ,
મહસુઅખંધ તે જાણો, ચૂલા નહિત સુજાણ ૩

ॐ ह्रीँ श्रीँ परमपुरुषाय परमेश्वराय परमात्मने परमेष्ठिने श्रीनमस्कारमहामंत्राय जलं यजामहे स्वाहा ।

ત્રણ દુહા અને મંત્ર બોલી ૧૦૮ (૨૭×૪) થાળીના ડંકા વગાડી જ્ઞાનને ફરતી શુદ્ધ જળની ત્રણ ધારા ત્રણ નવકાર ગણવા સાથે દેવી

વાસક્ષેપ પૂજા–

"योऽसद्भयदु रक्षयकारणस्मृति,
य ऐहिकामुष्मिकसौख्यकामधुक् ।
यो दुष्षमायामपि कल्पपादपो–
मन्त्राधिराजाय नमोऽस्तु तस्मै ॥१॥"

"इतो न किञ्चित्! परतो न किञ्चित्,
यतो यतो यातु! ततो न किञ्चित् ।
विचार्य पश्यन्तु! जगन्न किञ्चित्! -
तत्त्व नमस्कारमृते न किञ्चित्!!! ॥२॥"

"શાસ્ત્ર કહે અસાર સંસાર, શ્રીનવકારમેવા સુખકાર
અસારમાંથી શોધી સાર કરશો તે તરશો ભવપાર ૩"

ॐ ह्रीँ श्रीँ परमपुण्याय परमेश्वराय परमात्मने परमेष्ठिने श्रीनमस्कारमहामन्त्राय वासचूर्ण यजामहे स्वाहा ।

ત્રણ દુહા અને મંત્ર બોલી યથાશક્તિ રૂપાનાણું વગેરે મૂકી જ્ઞાનની અને શ્રી નવકારના પટની વાસક્ષેપથી પૂજા ૧૦૮ થાળીના (૨૭૪૪) ડંકા વગાડીને કરવી

ઉપરની દરેક ક્રિયા આરાધના-મંદિર આગળ જ દરેક આરાધકોએ કરવી

આ ક્રિયા પૂરી થયા પછી છેવટે હર્ષોલ્લાસ સાથે ઉંચા અને ગંભીર સ્વરે નીચેનું સ્તવન સામુદાયિક બોલવું

શ્રી નવકાર મહામંત્ર (લઘુ) તપની ક્રિયાની સમાપ્તિએ બોલવાનું સ્તવન

બોલ મા બોલ મા બોલ મા રે,
નવકાર વિના કશું બોલ મા. બોલમા
શ્રી નવકારનું ધ્યાન તજીને,
વિષયનું વિષ તું ઘોળ મા રે નવકાર
જગતના સુખ સહુ ક્ષણિક છે રે,
તેના ભોગવિલાસમાં ડોલ મા રે નવકાર.
ચાહીમ કરીને કૂદકા મારીને,
નરકની બારી તું ખોલ મા રે નવકાર.
ગુરુવચણે સાચું ભાન જ કેળવી,
અવર મંત્ર તું બોલ મા રે નવકાર

શાશ્વત સુખની પ્રાપ્તિ માટે,
નવકાર વિના કશું ઓર ના રે નવકાર.

આ પછી "સમરો મંત્ર ભલો નવકાર૦" સ્તવન બોલવું પછી શ્રી નવકાર મહામંત્રની જયધ્વનિ નીચે મુજબ બોલાવવી

શ્રી નવકાર મહામંત્રની જયધ્વનિ

ઇસ ભવમેં યદિ હો તો,
બસ! નવકારમંત્ર હોવે!

પર ભવમેં યદિ હો તો,
બસ! નવકારમંત્ર હોવે!!

મરનેકે બાદ યદિ હો તો,
બસ! નવકારમંત્ર હોવે!!!

ભવભવમેં યદિ હો તો,
બસ નવકારમંત્ર હોવે!!!

॥ जैन शासन की जय हो ॥

"આ મહામંત્રના સ્મરણ(ચિંતનપૂર્વક જાપ)ના બળે સૂર્યથી અંધકાર દૂર ભાગે તેમ સહજસિદ્ધ આત્મશક્તિઓની ખીલવણીના પરિણામે જીવનના નાનાવિધ સંકટો દૂર થાય છે

શ્રી નવકાર મહામ ત્ર (લઘુ) તપની આરાધનાની સામાન્ય સુચનાઓ

• આરાધના મ દિરમા પધરાવેલ પાર્શ્વનાથ પ્રભુની અષ્ટપ્રકારી પૂજા ત્રણ-ત્રણ નવકાર ગણીને રોજ થવી જોઇએ

• શ્રી નવકાર મહામ ત્ર (લઘુ) તપની ક્રિયા શરૂ થતા પહેલા આરાધના મ દિર આગળ બીજા ત્રિગડામા પ્રભુજી પધરાવી સ્નાત્ર, અષ્ટપ્રકારી પૂજા અને શાતિકલશ મોટી શાતિ બોલી રોજ કરાય છે તે પ્રમાણે કરી લેવો જરૂરી છે

• તપની ક્રિયા પૂરી થાય એટલે સામુદાયિક આરતી-મ ગલ દીવો ઉતારી ત્રિગડામા સ્નાત્ર માટે લાવેલ પ્રભુજીને દહેરાસરમા પુન પધરાવી દેવા

• શ્રી નવકાર મહામ ત્ર (લઘુ) તપના આરાધક આત્માઓએ અખ ડ જાપમા જરૂર ભાગ લેવો, દિવસ-રાતના ગમે તે યથાનુ કુલ સમયે એક કલાક (ઓછામા ઓછી ત્રણ બાધી માલા) શ્રી નવકાર મહામ ત્રનો જાપ કરવો

" પુણ્યાનુબ ધી પુણ્યના ઉદયે કો'ક વિરલ પુણ્યાત્મા જ શ્રી નવકારમહામ ત્રનો જાપ કરી શકે છે, અને તેવા જાપના બળે નરક-તિર્ય ચ ગતિના દ્વાર સદાને માટે બ ધ થઇ જાય છે "

શ્રીનવકારમહામંત્ર લઘુતપની આરાધનામાં જરૂરી પ્રદક્ષિણા–સાથીયાની વિધિ

શ્રી નવકારમહામંત્ર લઘુતપમાં જે દિવસે જેટલા લોગસ્સનો કાઉસ્સગ્ગ હોય તે દિવસે તેટલી પ્રદક્ષિણા ફરવા સાથે તેટલા ખમાસમણા દેવા

પ્રદક્ષિણામાં ફરતા નીચેના બે દુહા બોલવા

કાલ અનાદિ અનંતથી, ભવભ્રમણનો નહિં પાર ।
તે ભ્રમણા નિવારવા, પ્રદક્ષિણા દઉં સાર ॥
પ્રદક્ષિણા દેતા થકા ભવભાવઠ દૂર પલાય ।
પ્રદક્ષિણા તે કારણે, ભવિજન ચિત્ત લાય ॥

તથા જે દિવસે જેટલા ખમાસમણા હોય તેટલા સાથીયા નીચેની વિધિ પ્રમાણે કરવા ચોખા ડાબા હાથની હથેલી ઉપર સ્થાપેલી જમણા હાથની હથેલીમાં લઈ નીચેના દુહા અને મંત્ર બોલી એકેક નવકાર ગણવા સાથે જેટલા સાથીયા હોય તેટલી ઢગલી કરવી

શુદ્ધ અખંડ અક્ષત ગ્રહી, નંદાવર્ત વિશાલ ।
પૂરી પ્રભુ સન્મુખ રહો, ટળે સકળ જંજાલ ॥૧॥
ચિહુ ગતિ ભ્રમણ સંસારમાં, જન્મ મરણ બહુ વાર ।
અષ્ટ કર્મ નિવારીને, માગું મોક્ષફળ સાર ॥૨॥

દર્શન જ્ઞાન ચારિત્રના આરાધનથી સાર ।
સિદ્ધ શિલાની ઉપરે હો મુજ વાસ શ્રીકાર ॥૩॥

ॐ ह्रीँ श्रीँ परमपुरुषाय - परमेश्वराय परमात्मने परमेष्ठिने श्रीनमस्कारमहामन्त्राय अक्षतान् यजामहे स्वाहा

પછી નવકાર ગણવા સાથે સાથીયાની આકૃતિઓ બનાવવી શક્ય હોય તો જેટલા સાથીયા કરવાના હોય તેમા એક મોટો સાથીયો–નંદ્યાવર્ત્ત–નવ ખૂણાનો બનાવવો અથવા વચ્ચેનો સાથીયો મોટો બનાવવો

ત્યાર પછી એકેક નવકાર ગણવા સાથે દરેક સાથીયા ઉપર યથાશક્તિ ફળ ચઢાવવુ, શક્ય હોય તો નંદ્યાવર્ત્ત ઉપર શ્રીફલ ચઢાવવુ નંદ્યાવર્ત્ત ન હોય તો પણ વચ્ચેના મોટા સાથીયા પર શ્રીફળ ચઢાવવા ધ્યાનમા રાખવુ

ખરી રીતે તો સાથીયાનુ વિધાન શ્રીનવકારમહામંત્રની અષ્ટ પ્રકારી પૂજાની વિધિ સંપાદિત કરવા માટે કોઈ હાથમા ચોખા લઈ દુહા–મંત્ર બોલી ઢગલીઓ કરી નવકાર ગણવા સાથે સ્વસ્તિકની આકૃતિ બનાવી પ્રદક્ષિણાના દુહા બોલવા સાથે પ્રદક્ષિણા દઈ આરાધના–મંદિર સામે ઉભા રહી તે તે પદના ત્રણ ત્રણ દુહા બોલી ખમાસમણુ દઈને એકેક સાથીયા ઉપર એકેક ફળ ચઢાવવુ જોઈએ

છતા સ્થળ, સમય વગેરેની અનુકૂળતા ન હોય તો સાથીયા અને પ્રદક્ષિણા તેમજ સાથીયા પર ફળ ચઢાવવાની વિધિ દરેક આરાધક સામુદાયિક ક્રિયાની આગળ–પાછળ કરી શકે છે પણ સાથીયા, પ્રદક્ષિણા વગેરે આરાધનામંદિર આગળ કરવા ખાસ ધ્યાન રાખવુ

અનુકૂળતા ન જ હોય તો વિધિ રહી ન જાય તે દષ્ટિથી ઘરે કે દહેરાસરમા જઈને કરે પણ ખરી રીતે આરાધનામંદિર આગળ બધી વિધિ કરવાથી શ્રીનવકામહામંત્રની આરાધનાનો યથાર્થ લાભ મેળવી શકાય છે

શ્રી નવકારમહામંત્ર (લઘુ) તપની ક્રિયામાં સામુદાયિક શ્રી નવકારના જાપથી મંત્રિત ૧૦૮ ચોખાના દાણાની વિધિ

રોજ ક્રિયા પૂરી થયા પછી નવકારમહામંત્રના સામુદાયિક જાપથી મંત્રિત ચોખાના ૧૦૮ દાણા પવિત્ર સ્થળે મૂકેલ મોટા થાળમાં ૩ નવકાર ગણવા સાથે પધરાવવા.

નવે દિવસના ચોખાના દાણા સાચવીને રાખવા

તેનો ઉપયોગ છેલ્લા દિવસે શ્રીનવકાર મહામંત્રની મહાપૂજા (અનુકૂલતા હોય તો)માં માન્ત્રિક દૃષ્ટિએ બહુ મહત્ત્વનો થાય છે મહાપૂજાનો સંયોગ ન હોય તો પારણાના (દશમા) દિવસે પવિત્ર ભૂમિએ તે ચોખાથી નીચે મુજબના રંગોની વ્યવસ્થાવાળું માંડલુ બનાવવું

પ્રથમ ૨૭ નવકાર અને ૯ ઉવસગ્ગહરં૦ અને ૩ ચત્તારિ મંગલં૦ ના પાઠ સાથે સોનાચાંદીના જલથી ભૂમિ પવિત્ર કરવી

પછી દરેક રંગવાર બધી થાળીઓમાં શ્રી નવકારનું પ્રતીક કરી તેના ઉપર ૪૧ નવકાર ગણી મંત્રવી

પછી ત્રણ બાંધી માળા ગણેલ શિખાબદ્ધ (શિખા ન હોય તો ૭ નવકાર ગણી નાડાછડી ૧। વેંતની મસ્તકના મધ્ય ભાગે વાળ સાથે ગૂંથી લેવી) પાંચ શ્રાવકો (બને તો શ્રીનવકારમહામંત્રલઘુતપના આરાધકો) અન્યથા (છ મહિના સુધી) ઓછામાં ઓછા ૯ દિવસના બ્રહ્મચર્યવ્રત પાળવાની મર્યાદાવાળા શ્રાવકો માંડલું બનાવવાની શરૂઆત કરે.

વચ્ચે ગોળ માડલુ કરી ચાર દિશામા વચલા ગોળાકારથી જરા નાના ચાર વર્તુલ બનાવવા, અને ચાર વિદિશા(ખૂણાઓ)મા બદામ આકારના-શ્રીવીતરાગ પરમાત્માની આજ્ઞારૂપ તિલકાકારે-ચાર ખાના બનાવવા

માડલાના ખાનાઓમા રગની વ્યવસ્થા નીચે મુજબ—

૧ વચ્ચે ગોળ-મોટુ વર્તુલ-(શ્રી નવકારના પહેલા પદનુ), સફેદ
૨ ઉપર નાનુ વર્તુળ-(શ્રી નવકારના બીજા પદનુ), લાલ
૩ જમણે નાનુ વર્તુલ-(શ્રી નવકારના ત્રીજા પદનુ), પીળો
૪ નીચે નાનુ વર્તુલ-(શ્રી નવકારના ચોથા પદનુ), લીલો
૫ ડાબે નાનુ વર્તુલ-(શ્રી નવકારના પાચમા પદનુ), વાદળી

(ચારે દિશાના લાલ, પીળો, લીલો અને વાદળી ચારે રગ ઉઘડતા એટલે શ્વેત-સફેદ મિશ્રિત-જાણવા)

૬ જમણે ઉપર તિલકાકારે ખાનુ (શ્રી નવકારના છઠ્ઠા પદનુ) (સફેદ, લાલ, પીળો, લીલો, વાદળી) પાચ રગોનુ
૭ જમણે નીચે તિલકાકારે ખાનુ (શ્રી નવકારના સાતમા પદનુ) ઘેરા લાલ
૮ ડાબે નીચે તિલકાકારે ખાનુ (શ્રી નવકારના આઠમા પદનુ) ગુલાબી,
૯ ડાબે ઉપર તિલકાકારે ખાનુ (શ્રી નવકારના નવમા પદનુ) સફેદ-ચાદીનુ

વચલા વલયની ફરતી કિનારી સોનાના વરખની બાધવી

નવમા ખાનામા ચાદીના વરખ છાપવા

આખા વલયને ફરતી ચાર કિનારીઓ (પચરગી, ઘેરો લાલ, ગુલાબી અને સફેદ (ચાદીના વરખની) બનાવવી

આ પ્રમાણે શ્રીનવકારમહામન્ત્રનુ માડલુ બનાવી તેની આગળ દરેક આરાધકે યથાશક્તિ (ન બને તો નવ-નવની સખ્યામા) વિવિધ ફળ, નૈવેદ્ય ધરાવવુ

ભાવના-શક્તિની અનુકૂલતા હોય તો અષ્ટપ્રકારી પૂજાનો સામાન, કેશર, ચદન, અગલૂછણાનુ કપડુ, વાળાકૂચી, સોના-ચાદીના વરખ વગેરે પૂજાની સામગ્રી પણ ચઢાવવા ધ્યાનમા રાખવુ

આ માડલુ આરાધના-મંદિર આગળ બનાવાય તો પણ સારૂ

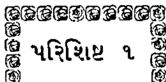
એ માડલાની આગળ પારણાના દિવસે પૂ૦ શ્રી રૂપવિજયજી મ૦ કૃત પચકલ્યાણકપૂજા અથવા પૂ૦ વીરવિજયજી મ૦ કૃત ૪૫ આગમની પૂજા ભણાવી, તેના શાતિકળશના પાણીમા તપના પ્રથમ દિને સ્થાપન કરેલ મગલ કુભ (૮૧ નવકાર અને ૨૭ પશ્ચાનુપૂર્વી નવકાર ગણી ઉથાપી)નુ જલ મિશ્ર કરી ગામ ફરતી વાજતે-ગાજતે ધારાવાડી દેવી

પારણાના દિવસે ૨૧ નવકાર ગણી પાર્શ્વનાથ પ્રભુની મૂર્તિ અને ૨૭ નવકાર ગણી શ્રી નવકારના પટને શ્રી **મહાનિશીથ** અને શ્રી **ભગવતીસૂત્ર**ને ૯ નવકાર ગણી અને બાકીના બધા આગમો વગેરે ત્રણ-ત્રણ નવકાર ગણી ઉથાપી શાસન પ્રભાવના વધે તે રીતે ભવ્ય રથયાત્રા કાઢવી

"અડસઠ અક્ષરોના પરિમાણવાળો શ્રી નવકાર મહામત્ર જૈન શાસનમા સર્વોત્તમ મગલરૂપ અને પ્રાણી માત્રને સાચા સુખના પથે લઈ જનાર કુરાવ બોલિયો છે"

શ્રી નવકાર મહામંત્ર લઘુ તપની આરાધનામાં આરાધક ભાવને ટકાવવા શ્રી નવકાર મહામંત્રના વિવિધ છંદ, સ્તવન અને મહિમા–ગીતોની અતિ આવશ્યકતા હોઈ કેટલાક સુંદર મનનીય છંદ, સ્તવન વગેરે આપવામાં આવે છે

卐 શ્રી નવકાર મહિમા 卐

સમરો શ્રી નવકાર, સાર પૂરવતણો,
નવ નિધિ સિદ્ધિ આપે સદા,
મહિમા–મોટી જાસ, સંકટ સવિ ટલે,
ફલે મનોરથ સંપદા એ.
અડસઠ વરણ વિખ્યાત, સાત ગુરુ અક્ષર,
નવ પદ આઠે સંપદા એ,
સાત સાગરના પાપ જાયે અક્ષરે,
સંપૂરણ પાંચ સય સુદા એ

હત્યા ચાર કરી જિણેએ, વળી કર્યા પાપ અનેક,
છુટકવારો એહથીએ, આવે ચિત્ત વિવેક
મંત્રમાંહે મોટો કહ્યો એ, લાખ ગુણે મનરંગ,
તીર્થંકર પદ તે લહે એ, શ્રી નવકારને સંગ.
દિન દિન અધિકી સંપદાએ, મનવાંછિત સુખ થાય,
દયાકુશલ વાચકવર એ, ધર્મમંદિર ગુણ ગાય.

શ્રી નવકાર મહામંત્ર છંદ

સુખકારણ ભવિયણ, સમરો નિત નવકાર,
જિનશાસન આગમ, ચૌદે પૂર્વ સાર,
ઈણ મંત્રની મહિમા, કહેતા ન લહું પાર,
સુરતરુ જિમ ચિંતિત, વાંછિત ફલ દાતાર ૧
સુર દાનવ માનવ, સેવ કરે કર જોડ,
ભૂમંડલ વિચરે, તારે ભવિયણ કોડ,
સુર છંદે વિલસે, અતિશય જાસ અનંત,
પહિલે પદ નમિયે, અરિગંજન અરિહંત ૨
જે પનરે ભેદે, સિદ્ધ થયા ભગવંત,
પંચમી ગતિ પહુતા, અષ્ટકર્મ કરી અંત,
કલ અકલ સરૂપી, પંચાનંતક જેહ,
સિદ્ધના પાય પ્રણમું, બીજે પદ વળી તેહ. ૩
ગચ્છભાર ધુરંધર, સુંદર શશીકર સોમ,
કરે સારણ-વારણ, ગુણ છત્રીસે થોમ,
શ્રુત જાણ શિરોમણિ, સાગર જેમ ગંભીર,
ત્રીજે પદ નમીએ, આચારજ ગુણધીર ૪

શ્રુતધર ગુણ આગમ, સૂત્ર ભણાવે સાર,
તપ વિધિ સંયોગે ભાખે અરથ વિચાર,
મુનિવર ગુણ જુત્તા, તે કહીએ ઉવજ્ઝાય,
ચોથે પદ નમીયે, અહનિશ તેહના પાય ૫

પંચાશ્રવ ટાલે, પાલે પંચાચાર,
તપસી ગુણ ધારી વારી વિષય વિકાર,
ત્રસ થાવર પીહર, લોકમાહિ જે સાધ,
ત્રિવિધે તે પ્રણમું પરમારથ જિણે લાધ ૬

અગ્નિ-હરિ-કરિ-સાઈણી, ડાઈણી-ભૂત-વેતાલ,
સબ પાપ પણાસે, વિલસે મંગલમાલ,
ઈણ સમર્યા સંકટ, દૂર ટલે તતકાલ,
જંપે જિણ ગુણ ઈમ, સુરવર સીસ રસાલ ૭

卐 શ્રી નવકાર મહામંત્ર મહિમા 卐

કિં કપ્પતરૂ રે ! અયાણ ! ચિંતઉ મણ ભિંતરિ ?
કિં ચિંતામણિ કામધેનુ, આરાહો બહુપરિ ?
ચિત્તાવેલી કાજ કિસ્યે, દેસંતર લંઘઉ ?
રયણ રાસિ કારણ, કિસે સાયર ઉલ્લંઘઉ ?
ચૌદ પૂરવસાર જો તે, લદ્ધઉ એ નવકાર,
સયલ કાજ મહિયલ સરે, દુત્તર તરે સંસાર
કેવલીભાસિય રીતિ, જિકે નવકાર આરાહે,
ભોગવી સુક્ખ અનંત, અંત પરમપય સાહે,
ઈણ ગાણે સુર રિદ્ધિ પુત્ત, સુહ વિલસે બહુપરિ,
ઈણ ગાણે દેવલોકે, ઈદ પય પામે સુંદરી

એક મંત્ર શાશ્વતો જપે અચિંત્ય ચિંતામણિ એહ,
સમરણ પાપ નવિ ટલે, રિદ્ધિ-સિદ્ધિ નિયગેહ
એક જીહ ઇણ મંત્ર તણા, ગુણ કેતા વખાણુ,
નાણહીણ છઉમત્થ, એહ ગુણ પાર ન જાણુ,
જિમ સત્તુંજય તિત્થરાઉ, મહિમા ઉદયવંતો,
સયલ મંત્ર ધુરિ એહ, મંત્રરાજ જયવંતો.
તિત્થંકર ગણધર ભણિયે, ચવદહ પૂરવ સાર,
ઇણ ગુણ અંત ન કો લહે, ગુણ ગિરૂઓ નવકાર
અડ સંપય નવપય સહિત, ઇગસઠ્ઠ લહુ અક્ખર,
ગુરુ અક્ખર સત્તેવ, ઇહ જાણો પરમક્ખર
ગુરુ જિણવલ્લહસૂરિ ભણે, શિવસુક્ખહ કારણ,
નરયતિરિય ગઇ, રોગ સોગ બહુ દુક્ખનિવારણ
જલ થલ મહિયલ વનગહણ, સમરણ હુવે ઇક ચિત્ત,
પંચ પરમેઠ્ઠિ મંત્ર તણી, સેવા હુજ્યો નિત્ત

શ્રી નવકાર મંત્રની ધૂન

(રઘુપતિ રાઘવ રાજારામ)

સેવો મંત્ર સદા નવકાર એ છે ભવજલ તારણહાર ॥
એનો મહિમા અપરંપાર, એ છે અક્ષય સુખનું દ્વાર,
જે કોઈ ધ્યાને તે સુખ પાવે, કરે કર્મ સંહાર
નવકારને જે સમરશે, તેના સરશે સઘળા કાજ,
ભવસાગરને તરવા માટે, આ છે તરણ જહાજ
અસુર હશે તે સુર થાશે, સમજશે સારાસાર,
સઘળા પાપો પરિહરીને, પહોંચશે મુક્તિ દ્વાર

માટે સઘળા નર ને નાર, સેવો એક ચિત્તે નવકાર,
સેવો મંત્ર સદા નવકાર, એ છે ભવજલ તારણહાર

❀ શ્રી નવકાર મહામંત્ર માહાત્મ્ય ❀

દશમે અધિકારે, મહામંત્ર નવકાર,
મનથી નવિ મૂકો, શિવસુખફલ સહકાર,
એ જપતા જાયે, દુર્ગતિ દોષ વિકાર,
સુપરે એ સમરો, ચૌદ પૂરવનો સાર,

જનમાંતર જાતા, જો પામે નવકાર,
તો પાતિક ગાળી, પામે સુર અવતાર,
એ નવકાર સરીખો, મંત્ર ન કોઈ સાર,
ઈહભવ ને પરભવે, સુખસંપત્તિ દાતાર,

જુઓ ભીલ-ભીલડી, રાજા-રાણી થાય,
નવકાર મહિમાથી, રાજસિંહ મહારાય,
રાણી રત્નવતી બેહુ, પામ્યા છે સુરભોગ,
એક ભવ પછી લહેશે શિવવધૂનો સંજોગ,

શ્રીમતીને એ વળી, મંત્ર ફળ્યો તતકાલ,
ફણીધર મિટીને, પ્રગટ થઈ ફૂલમાલ,
શિવકુમારે જોગી, સોવનપુરુષો કીધ,
એમ એણે મંત્રે, કાજ ઘણાના સિદ્ધ

❀ શ્રી નવકાર મહામંત્ર મહિમા ❀

પઢો મંત્ર નવકાર, સદા સંકટ ઉવારે,
" " " તાવ તેજરો નિવારે. ૧

પઢો મંત્ર નવકાર, ભાગ્યભંડાર હુવે ભરપૂર,
,, ,, ,, કાયરજન હુવે શૂર ૨

પઢો મંત્ર નવકાર, દુઃખ-આપદા ટાલે,
,, ,, ,, ભૂત-વ્યંતરકું ટાલે. ૩

જપીએ મંત્ર જિનવરતણો, દિનદિન જશ અધિકો ચઢે,
નવકાર મંત્ર પઢયા પીછે, પ્રાણી ઔર મંત્ર કાહેકું પઢે ૪

પિંગલ પઢયો ન પાંગ્મી, ભણ્યો ન તર્ક પ્રબંધ,
નવકારના નવ પદથકી, સદા કરો આનંદ ૫

સાત અક્ષર સદા પઢો, પઢો પંચ ચિત્ત લાય,
સાત સાગરનો આઉખો, પઢત પાપ સબ જાય ૬

કાચા સગપણ કુટુંબકા, મિલ મિલ વિછડ જાય,
સાચો સગપણ ધર્મકો, નો અવિચલ મેલો થાય. ૭

ચ્યારૂ શરણા એ સહી, ઔર ન સરણા કોઇ;
જે નરનારી આદરે, તે અક્ષય-અમર પદ હોઇ ૮

શ્રી નવકારનો જાપ

શ્રી નવકાર મહામંત્રના વર્ણોનો શુદ્ધશ્રદ્ધા અને પવિત્ર અન્તઃકરણ સાથે વારંવાર ઉચ્ચાર કરવારૂપનો જાપ કરવતની જેમ આત્મા પર લાગેલ અશુભ સંસ્કારોના પડલને કાપીને શુભ વિચાર અને સતપ્રવૃત્તિનું બળ પેદા કરે છે

શ્રી નવકાર મહામંત્ર સ્તવન

શ્રી નવકાર તણું સમરણ કરો, હૃદયકમલે ધરી ધ્યાન,
આગે અનંત ચોવીશી હુઇ, તિહાં એહી જ પ્રધાન.
આતમ ! સમર ! સમર ! નવકાર !!!

શ્રી જિનશાસનમાં સાર, પંચ પરમેષ્ઠી ઉદાર,
ત્રણ કાલ નિરધાર, સમર તું સુખકાર આતમ૦

ગર્ભવાસી જીવ ઈમ ચિંતવતો, ધર્મ કરશું સાર,
જબ જન્મ્યો તવ વિસરી વેદન, એળે ગયો અવતાર આતમ૦

જીહાં લગે આપ તિહાં સહુ, સાથી નિર્ધનને સહુ મૂકે,
કૂડ કુટુંબ તણે કાજે તું, ના આતમહિત ચૂકે આતમ૦

યમરાજા કેણે નવિ જીત્યો, સુકૃત કર્યું તે પોતે,
અવસર ફેર ફેર નહીં આવે, જાય જનમ ઈમ જોતે આતમ૦

સાર એહ છે અસાર સંસારે, શ્રી જિનસેવા કરીએ
વિષય કષાય કરીને અલગા, જ્ઞાનવિમલ ગુણ ધરીયે આતમ૦

શ્રી નવકાર-મહામંત્ર પ્રાચીન છંદ

કામિત સંપયકરણ, તમભયહરણ, મદનકરકિરણ,
પણમવિ સદ્ગુરુચરણ, વરણસિ નવકાર, ગુણવરચરણ

(૭૬ જાતિ ત્રિભંગી)

વરણસિ નવકાર, સહુ તત સાર, એહી જ આતમ આધાર,
અનાદિ અપાર, ઈણ સંસાર, જિનશાસનમેં જયકાર
એ પંચમ આર, ઈણ અવતાર, શ્રાવક કુલ લહી શ્રીકાર,
સહુ મંત્રે સાર, સબ સુખકાર, નિજ ચિત્ત ધાર નવકાર
સહુ મેં સરદાર, અગમ-અપાર, અક્ષર મેં જિમ ઉંકાર,
ધ્યાને ચિત્ત ધાર, વિષમિ વાર, અરડડિયાને આધાર

રાત્રે એક તાર, અતિ હિતકાર, પરભવ પણ એ ઉદ્ધાર,
સહુ મંત્રે સાર, સમ સુખકાર નિજ ચિત્ત ધાર નવકાર

નિજ ચિત્ત ધરે નવકાર, તેણે દુઃખ દૂર જાવે,
નિજ ચિત્ત ધરે નવકાર, પ્રણવ સુખ-સંપત્તિ પાવે

નિજ ચિત્ત ધરે નવકાર તેણે શત્રુ-ભય ગિરો ન શંકા,
નિજ ચિત્ત ધરે નવકાર, બાલ પણ હોવે ન બાંકો

તિમ રોગ-શોક-ચિંતા ટલે, સંકટ જાય દૂરે સહી,
હવે નકલ સુખ વિજય હર્ષ કવિ ધર્મસિદ્ધ ઉવજ્ઝાય કહી

❀ શ્રી નવકાર મહામંત્ર છંદ ❀

પંચ પરમેષ્ઠી નવકાર જપ જીવડા!
જાપ સમ અવર નહિ પુણ્ય કોઈ,
ધ્યાન નવકાર મન નિશ્ચલ રાખતા
મુક્તિનો માર્ગ સુલભ હોઈ

જાપ જે કોઈ કરે પાતક તે દહે
સાગર સાત દુખ ખોઈ જાય,
આખું જે પદ ગણે પચાસ સાગર હણે,
દુખ ને પાપ સહુ દૂર થાય,
દિવસ થોડામાંહિ મુક્તિ થાય

પાપને સાગર ધાય દુખ સહી ગયું,
શ્રી નવકાર સુખ પૂર્ણ ભાખ્યો,
અડસઠ અક્ષર પદ નવ ઉચ્ચરે,
મુક્તિ તરુફલ રસ તેણે ચાખ્યો
જીવ ચિહુ ગતિ તેણે ભમત રાખ્યો

નવકારવાળી એક વીસ નવપદ જાપ,
તેથી અધિક ફલ આનુપૂર્વી;

નવ છ માસ નવમાન કર્મ કરે,
તેનું કર્મ ખપે કેવલ પદ
એહ જિનશાસને વત કહીઓ.

ઢાળ ૬

મુક્તિ તણો અર્થી હોય, નવકાર તપ તણે સોય
શુભ ધ્યાને મન રાખજે, શ્રાવક ગુરુ આચાર
સાર વચન અવધો સુણી, પહેરી આભર નાર,
ઋષભ કહે નિત્ય નાગીગે, આભિમન નવકાર

•

શ્રી નવકારમહામંત્રનો
અપૂર્વ મહિમા

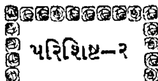
"એક જીહ ગુણ મંત્રનાં,
ગુણ કેતા વખાણું ।
નાણ દીણ છઉમત્થ,
એહ ગુણ પાર ન જાણું ॥

જિમ શત્રુંજય તીર્થરાજ,
મહિમા ઉદયવંતો ।
સકલમંત્રતણી ધુરે,
એહ મંત્રરાજ જયવંતો"

—ફલ નમસ્કાર ૭૬

શ્રી નવકારમહામંત્રના વિશિષ્ટ સ્મરણ સાથે
卐 શ્રી અરિહંત પ્રભુપૂજા 卐

શ્રી નવકાર મહામંત્ર લઘુતપના આરાધકોએ યથાર્થ રીતે આત્મશક્તિઓને ખીલવવા માટે પ્રબલ નિમિત્તરૂપે જરૂરી શ્રીદેવ-ગુરુની કૃપા અને તેમનુ વિશુદ્ધ આલંબન યોગ્યરૂપે મેળવવુ જરૂરી છે

તેથી શ્રી નવકાર મહામંત્ર લઘુતપની આરાધના દરમ્યાન નીચે બતાવ્યા પ્રમાણે રોજ શ્રી નવકાર મહામંત્રના પદોના વિશિષ્ટ સ્મરણ સાથે વીતરાગ પ્રભુની નવાંગપૂજા કરવી આવશ્યક છે, જેથી અત્યંત ઉચ્ચકોટિના શાન્તરસના પરમાણુઓથી બનેલ શ્રી વીતરાગ પરમાત્માના અલૌકિક અદ્ભુત દેહના સ્પર્શની ભાવના સાથે અન્તરંગ આત્મામાં શ્રી નવકાર મહામંત્રના પદોના અવલંબને અધ્યવસાયોની અત્યંત વિશુદ્ધિ મેળવવાનો ઉદાત્ત આશય સફળ થઇ શકે

શ્રી વીતરાગપ્રભુની નવાંગપૂજામાં
શ્રી નવકાર મહામંત્રના પદોની વ્યવસ્થા

૧	જમણા પગના અંગૂઠે	—	णमो अरिहंताणं
૨	ડાબા " "	—	णमो सिद्धाणं
૩	જમણા ઢીંચણે	—	णमो आयरियाणं
૪	ડાબા "	—	णमो उवज्झायाणं
૫	જમણા કાંડે (હાથે)	—	णमो लोए सव्वसाहूणं
૬	ડાબા " "	—	एसो पंचणमुक्कारो
૭	જમણા ખભે	—	सव्वपावप्पणासणो
૮	ડાબા "	—	मंगलाणं च सव्वेसिं
૯	શિખા ઉપર	—	पढमं हवइ मंगलं
૧૦	લલાટ "	—	णमो अरिहंताणं
૧૧	કંઠ "	—	णमो सिद्धाणं
૧૨	વક્ષસ્થલ (છાતી) ઉપર	—	णमो आयरियाणं
૧૩	નાભિ ઉપર	—	णमो उवज्झायाणं
૧૪	*અંજલિમાં	—	णमो लोए सव्वसाहूणं

*શાસ્ત્રસમ્મત સામાચારી અને પૂર્વપુરુષાચરિત ગીતાર્થસમ્મત પરંપરા પ્રમાણે નવાંગપૂજામાં અંજલિમાં તિલક કરવું વિહિત નથી છતાં અહીં શ્રી નવકારમહામંત્રના પદોમાં ડમરૂકમણિન્યાયે વિશિષ્ટ શક્તિવાળું આ (પાંચમું) પદ અપૂર્વ રીતે ભવ્યાત્માને સાધનામાં ઉપયોગી થાય તે વિવક્ષાએ અહીં ફક્ત ભાવથી તિલક કરવારૂપે (કેશરથી કરવાનું નહિ) આ (પાંચમા) પદની સ્થાપના અંજલિમાં જણાવી.

૧૫	જમણા પગના અંગૂઠે	—	एमो पचणमुक्कारो
૧૬	ડાબા „ „	—	मव्वपावप्पणासणो
૧૭	જમણા ઢીંચણે	—	मगलाण च मव्वेसिं
૧૮	ડાબા „	—	पढम हवइ मगल
૧૯	જમણા કાંડે (હાથે)	—	णमो अरिहताण
૨૦	ડાબા „ „	—	णमो सिद्धाण
૨૧	જમણા ખભે	—	णमो आयरियाण
૨૨	ડાબા „	—	णमो उवज्झायाण
૨૩	શિખા ઉપર	—	णमो लोए मव्वसाहूण
૨૪	લલાટ „	—	एमो पचणमुक्कारो
૨૫	કંઠ „	—	मव्वपावप्पणासणो
૨૬	વક્ષઃસ્થલ (છાતી) ઉપર	—	मगलाण च मव्वेसिं
૨૭	નાભિ „	—	पढम हवइ मगल

ઉપર પ્રમાણે શ્રી નવકારમહામંત્રના પદોને ભાવપૂર્વક સ્મરવા સાથે શ્રી વીતરાગ પ્રભુના તે તે અંગો ઉપર તિલક કરવા રૂપની પ્રભુપૂજા કરવાથી વિશિષ્ટરૂપે આત્મશક્તિનો વિકાસ થાય છે

મંત્રશિરોમણિ નવકાર

શ્રી નવકારના જાપથી અન્તરંગ આત્મશક્તિઓના વિકાસ સાથે જગતના ભૌતિક પદાર્થો યથાયોગ્યરૂપે મળે છે. તેથી શ્રી નવકાર સર્વ મંત્રશિરોમણિ છે

પરિશિષ્ટ—૩

શ્રી નવકારમહામંત્રના જાપની શાસ્ત્રીય મર્યાદા

દરેક આરાધના જ્ઞાની ભગવંતોની નિશ્રા અગર તેમણે જણાવેલ મર્યાદા પ્રમાણે કરવાથી જલ્દી અને વિશેષરૂપમા યથાર્થ ફલ આપનારી નિવડે છે

કેમકે દ્રવ્યક્રિયામા ભાવક્રિયાનુ પડી રહેલુ બીજ વિધિપૂર્વક આસેવનના બળે વિકસિત થઈ યોગ્ય ફલ જન્માવી શકે છે

તેથી શ્રી નવકારમહામંત્રનો જાપ આરાધક આત્માઓએ જેમતેમ નવકારવાળીના મણકા ફેરવી લેવારૂપે ન કરતા નીચે પ્રમાણેની શાસ્ત્રીય વિધિ પ્રમાણે કરવા ઉપયોગ રાખવો

સામાન્યત મંત્રશાસ્ત્રના નિયમ પ્રમાણે દરેક મંત્રોનુ વિશિષ્ટ શક્તિના અનુભવ માટે આસન, દિશા, કાલ, માલા, મુદ્રા આદિનુ બંધારણ જરૂરી હોય છે, તેથી શ્રી નવકારમહામંત્રના જાપ માટે તેની શક્તિઓના પ્રવાહને ઝીલવારૂપે નિયત બંધારણ આવશ્યક જણાય છે, કેમકે સર્વ મંત્ર-તંત્ર અને યંત્રોની અદ્ભુત શક્તિઓ-

ના મૂલકેન્દ્રરૂપે શ્રી મહાનિશીથસૂત્ર, શ્રી પ્રવચનસારોદ્ધાર આદિ ગ્રંથોમાં શ્રી નવકારમહામંત્રને વર્ણવ્યો છે, અને મંત્રાક્ષર-માતૃકા, વર્ધમાનબીજપ્રમાણ આદિ મંત્રશાસ્ત્રોના મૌલિક ગ્રંથોના રહસ્યને વિચારતા ખરેખર! અનાદિસિદ્ધ શ્રી નવકારમહામંત્રમાં આવી બધી અલૌકિક શક્તિઓ હોય એ ન્યાયસંગત જણાય છે, તેવી મહાન તરીકે શ્રી નવકારનો જાપ અન્ય સામાન્ય મંત્રોની આસન, દિશા, કાલ આદિની વ્યવસ્થા કરતાં પણ વિશેષ વ્યવસ્થિત મર્યાદાના પાલન સાથે કરવો જરૂરી લાગે છે

શ્રી નવકાર મહામંત્રના જાપની મર્યાદા

જાપ માટે નીચેની પાંચ બાબતો ધ્યાનમાં રાખવી

• નિશ્ચિત સમય	ખાસ આગાઢ કારણ વિના આ પાંચે બાબતોમાં વારંવાર ફેરફાર ન કરવો.
• ,, આસન	
• ,, દિશા	
• ,, માલા	
• ,, સંખ્યા	

નિશ્ચિત સમય

• શ્રી નવકારમહામંત્રનો સવારે-બપોરે અને સાંજે એમ ત્રિકાલ જાપનો મહિમા શાસ્ત્રોમાં ઘણો જણાવ્યો છે

• સામાન્યથી શ્રી નવકારમહામંત્રના જાપ માટે બ્રાહ્મ મુહૂર્ત (પાછલી ચાર ઘડી રાત્રિ) શ્રેષ્ઠ છે, સૂર્યોદયથી ૧૦ વાગ્યા સુધીનો સમય પણ જાપ માટે ઉત્તમ બતાવ્યો છે

• દિવસના દસ વાગ્યાથી સૂર્યાસ્ત પછી ૫ા-ઘડી (૧ કલાક) સુધીનો સમય જાપ માટે સામાન્યતઃ નિષિદ્ધ છે

• શ્રી નવકારમંત્રનું સ્મરણ ગમે ત્યારે અને વારંવાર કરવાનું વિધાન શાસ્ત્રોમાં છે, તે ગમ્ભારીની જાગૃતિની અપેક્ષાએ જાણવું

પણ જાપની પ્રાથમિક ભૂમિકાએ થોડીક આત્મશક્તિ જાગૃત કરવા માટે તો ઉપર જણાવેલ સમયની મર્યાદા જાળવવી જરૂરી છે

• પ્રાથમિક ભૂમિકાએ જાપ કરનારે અમુક સમય (પાછલી ચાર ઘડી રાતથી માંડી દિવસના દસ વાગ્યા સુધીમાં) નિશ્ચિત કરી રાખવો જોઇએ, તે સમયે ગમે તેવા કામને પણ પડતું મૂકી જાપ કરવો જોઇએ

• જાપની પ્રાથમિક શક્તિઓના અનુભવ માટે સમયની ચોકસાઈ જાળવવી જરૂરી છે

નિશ્ચિત આસન

• શ્રી નવકારમહામંત્રના જાપ માટે શ્વેત શુદ્ધ ઉનનું આસન રાખવું તેમજ એક જ જગ્યા નિશ્ચિત રાખવી, એક જ સ્થાન ઉપર શ્રી નવકારમહામંત્રના જાપથી વાતાવરણ વિશિષ્ટ કોટિનું નર્જાય છે

• જ્યાં–ત્યાં શ્રી નવકારનો જાપ કરવાથી મરજી–અને અનુકૂળતા પ્રમાણે સ્થાનની હેરફેર કરતા નહીં કરાતા જાપથી આંદોલનો બરાબર ઉપજે નહિ અને શક્તિ જ્યાં–ત્યાં વિખરી જાય, એથી ખાસ અત્યંત જરૂરી કારણ વિના જાપનું સ્થલ ફેરવવું નહિ

• આગાઢ કારણે સ્થાનાંતર કરવું પડે તો પણ શ્વેત-શુદ્ધ ઉનનું આસન એક જ રાખવું, ગમે ત્યાં પણ એક આસન પર વ્યવસ્થિત જાપ ચાલુ રહેવો જોઇએ

નિશ્ચિત દિશા

• મંત્રની જુદી જુદી શક્તિઓ દિશાના ફેરફેરથી ઉપજતી હોવાનું મંત્રશાસ્ત્રોમાં પ્રસિદ્ધ છે

તેથી શ્રી નવકારમહામંત્ર માટે પૂર્વ અને ઉત્તર દિશા જાપમાં વિહિત જાણવી તેમાં પણ સવારના દસ વાગ્યા સુધી પૂર્વ દિશા અને સૂર્યાસ્તથી રાા-ઘડી=૧ કલાક પછી ઉત્તર દિશા ગ્રાહ્ય છે

• રોજ જાપ નિશ્ચિત કરેલી દિશામાં મુખ રાખીને જ કરવો

• વિના કારણે દિશાનો ફેરફાર ન કરવો

ગુણગિરૂઓ નવકાર

અડ સપય નવ પય સહિત,
ઇગસઠ્ઠ લઘુ અક્ખર ।
ગુરુ અક્ખર સત્તેવ ઇહિ,
જાણો પરમક્ખર ॥
તિત્થયર ગણહર ભણિય,
ચૌદહ પૂરવ સાર ।
ઇણિ ગુણ અંત ન કો લહે,
ગુણ ગિરૂઓ નવકાર ॥

—લઘુ નમસ્કાર ૭૬

≡≡ નિશ્ચિત માલા ≡≡

શ્રી નવકારમહામંત્ર ગણવા માટે પ્રાથમિક જાપ ઓછામા ઓછો ૧૦૫૦૦ (માલાથી) કરવો જોઇએ

• માલા શુદ્ધ-શ્વેત-સૂતરની લેવી પણ જે સૂતરની માલા ગુથવાની મહેનત ઓછી પડે તે માટે અંદર જૂનુ કપડુ ભરી ઉપર થોડુંક ગૂથીને બનાવેલ મણકાવાલી હોય તે અશુદ્ધ અને જાપ માટે અગ્રાહ્ય જાણવી

પણ જે માલાના મણકા અંદરથી તે ઉપર સુધી ગૂથીને જ બનાવેલ હોય તેવા મણકાની માલા જાપ માટે ગ્રાહ્ય જાણવી

• સ્ફટિકની માલા શ્રેષ્ઠ જાણવી, પણ નકલી સ્ફટિક કરતા સૂતરની માલા શ્રેષ્ઠ જાણવી

• ચાંદીની માલા ઉત્તમ ગણાય છે, પણ તેમા લાકડા પર ચાંદી મઢીને બનાવેલ મણકાવાળી ન લેવી, પણ નક્કર ચાંદીના બનાવેલ મણકાવાળી માલા જાપ માટે લેવી

• ટૂંકમા શ્રી નવકારમહામંત્રના જાપ માટે શુદ્ધ સૂતરની, અસલી સ્ફટિકની અને નક્કર ચાંદીની માલા શાસ્ત્રીય મર્યાદાથી વિહિત જાણવી

• માલા પણ અઢાર અભિષેક કરેલી, માલાના (આચાર-દિનકરના) પ્રતિષ્ઠામંત્રથી પ્રતિષ્ઠિત અને સૂરિમંત્ર કે વર્ધમાન વિદ્યાથી અભિમંત્રિત જોઈએ

• ગમે તેવી માલા બજારમાથી લાવી ગણવા માટે ઉપયોગમા લેવી ઠીક નથી

• શ્રી નવકારમહામંત્રનો જાપ જે માલાથી કરવામાં આવે તે માલા પર અન્ય કોઈ પણ દેવ-દેવીના મંત્ર વગેરેનો જાપ ન કરવો

• શ્રી નવકારમહામંત્રનો જાપ રોજ એક જ માલાથી કરવો, બનતા સુધી માલાની હેરફેર ન કરવી

• કોઈની બીજાની ગણેલી માલાથી શ્રી નવકારમહામંત્ર ગણવો નહીં, અને આપણી માલા બીજાને ગણવા દેવી પણ નહિ

આ મુજબ પ્રત્યેક આરાધકની આત્મશક્તિ શ્રી નવકાર-મહામંત્રના વર્ણોના જાપદ્વારા તે તે નવકારવાલીના તે તે મણકા વગેરેમાં કેન્દ્રિત થાય છે, પરિણામે અમુક સમય ગયા પછી આત્મશક્તિના કેન્દ્રણવાલા તે મણકાઓવાળી માલાથી જાપ કરવાથી આત્મશક્તિઓનો ઝડપી વિકાસ થાય છે

પરંતુ નવકારવાલીથી જાપ કરવામાં કયી આંગળીથી મણકા ફેરવવા? એ પણ બહુ જ અગત્યની વાત છે

આજે નવકારવાલી ગણવા માટે આંગળીની વ્યવસ્થા નિયત જોવામાં નથી આવતી, કેમકે તર્જની-અંગૂઠાના સહયોગથી, તર્જનીથી કે અનામિકા(પૂજાની આંગળી)થી નવકારવાલી ગણવાની વિવિધતા આજે જોવાય છે

પરમમંત્ર શ્રી નવકાર

ગાઢ કર્મોની રાશિને વિખેરી નાખનાર, નિર્વિઘ્નપણે મોક્ષના દ્વાર સુધી પહોંચાડનાર, સદ્ગતિઓમાં યથોત્તમ સામગ્રી આપનાર અને અજ્ઞાનાદિ અન્ધકૂપમાં પડતા બચાવનાર એક જ માત્ર શ્રી નવકારમહામંત્ર છે

પણ અનેક પ્રાચીન હસ્તલિખિત ગ્રંથો, મન્ત્રશાસ્ત્રની મર્યાદા અને ગુરુગમ આદિદ્વારા નીચે મુજબ જાણવા મળે છે *

“ મોક્ષના અર્થીએ અંગૂઠાથી મણકા ફેરવવા એટલે ચારે આંગળીઓ ભેગી રાખી તર્જનીના વચલા વેઢા પર માળા રાખી અંગૂઠાના અગ્રભાગથી (નખ ન અડે તે રીતે) મણકા ફેરવવા ”

● શ્રી નવકારમહામંત્રનો જાપ ચાર આંગળી અધખુલી સીધી આકાશે રાખી વચલા વેઢા પર માળા રાખી અંગૂઠાથી મણકા ફેરવવારૂપે કરવો

આ પદ્ધતિથી શ્રી નવકારમહામંત્રનો જાપ કરવાથી આત્મ-શક્તિઓ શીઘ્ર વિકાસ પામે છે

---

*અંગૂઠાથી શ્રી નવકારનો જાપ કરવો જોઈએ આવું પ્રતિપાદન કરનારા પ્રાચીન અનેક પ્રમાણો સ્થલસંકોચના કારણે અહીં નથી આપ્યા. પરંતુ ઉદયપુર(મેવાડ)માં ચૌમુખજીના મંદિરમાં ડાબે ખૂણે પૂર્વાભિમુખ ગોખલામાં સુંદર શિલ્પસમૃદ્ધ ૧૭ ઇંચની એક ગુરુમૂર્તિ છે, જેના હાથમાં માળા ચાર આંગળી પર રાખી અંગૂઠાથી મણકા ફેરવવા રૂપે દર્શાવેલ છે જેની નીચે શિલાલેખ વિ સં ૧૭૮૧ વર્ષે વૈશાખ સુદ ૨ શની શ્રીમત્કેરગચ્છ વંચાય છે, બાકીનો શિલાલેખ કદાચ મૂર્તિના પાછળના ભાગે હોય એમ લાગે છે

શ્રી નવકારમહામંત્રની લોકોત્તરતા

શ્રી નવકારમહામંત્રનું સ્મરણ અજ્ઞાનાદિથી ઉપાર્જેલા અશુભ સંસ્કારોને સહેલાઈથી ફેરવીને આત્મશક્તિઓના વિકાસના મૌલિક કાર્યમાં ઉપયોગી બનાવી મૂકે છે

માટે જ શ્રી નવકારમહામંત્ર લોકોત્તર છે

—: નિશ્ચિત સંખ્યા :—

• જાપ કરનારે પોતાની વૃત્તિઓને જગતમાથી ફેરવીને આત્માભિમુખ કરવા માટે રોજ નિશ્ચિત કરેલ સખ્યાને વળગી રહેવુ જરૂરી છે

• જેટલી સખ્યાથી જાપ શરૂ કર્યો તે ધોરણને રોજ નિયતરૂપે ટકાવી રાખવુ ઘટે

• મરજી પ્રમાણે કે બેદરકારીથી અવ્યવસ્થિતપણે સખ્યાના ધોરણ વિના કરાતો જાપ શક્તિઓના કેદ્રને સર્જી શકતો નથી

• આતરિક શક્તિઓના વિકાસની દિશા સખ્યાના ધોરણને જાળવીને કરાતા જાપથી સફલ રીતે મેળવાય છે

ઉપરના વિવેચનથી કદાચ કોઇને એમ લાગે કે "નવકાર ગણવામા વળી આ બધી માથાકૂટ શી ? નવકાર તો ગમે ત્યારે ગમે તેમ પણ ગણી શકાય" વગેરે.

પરતુ ખરી વાત એ છે કે—જ્ઞાનીઓએ ધર્મના અન્ય સાધનો કરતા શ્રી નવકારમહામત્રને આશયશુદ્ધિ માટે વધુ ઉપયોગી જાણી તેના સસ્કાર અસ્થિમજ્જાગત દૃઢ કરવા માટે વારવાર અને ગમે તેવી સ્થિતિમા તેને ગણવાની ભલામણ કરી છે, પણ ઉત્તમ-સુદર ચીજ પણ વ્યવસ્થિત રૂપે ઉપયોગમા લેવાય તો જ તેના વાસ્તવિક ફલને યોગ્ય રીતે મેળવી શકાય

એટલે અતિપરિચયાદવજ્ઞા ની જેમ શ્રી નવકારમહામંત્ર માટે બનવા પામ્યુ હોઇ આરાધકો તેના વ્યવસ્થિત ઉપયોગની દિશા કઈક અંશે ભૂલી જવાના કારણે અત્યધિક પ્રમાણમા શ્રી નવકારનો જાપ કરવા છતા આજે કેટલીકવાર તેની સામાન્ય શક્તિઓ પણ નથી દેખાતી, પરિણામે મહામંત્ર અને સકલ દિવ્યશક્તિના નિધાનરૂપે ઓળખાવાએલા પણ શ્રી નવકારમહામંત્ર પ્રતિ આરાધકોની જગતના અન્ય તુચ્છ મંત્રો પ્રતિ રખાતી વિવેકબુદ્ધિ-આદરવૃત્તિ જેવી પણ મનોવૃત્તિ નથી રહેતી

માટે એકડે એક ઘૂટવાની જેમ શ્રી નવકારમહામંત્રને જાપની પ્રાથમિક ભૂમિકાથી આરાધવાની અત્યંત ઉપયોગિતા હોઈ ઉપરની વાતે બાળતો દરેક આરાધકે આત્મશક્તિના વિકાસની માડણી કરવા માટે આદરપૂર્વક અપનાવવી ઘટે

શ્રી નવકારમહામંત્રની મંગલમયતા

શ્રી નવકારના પ્રભાવથી આત્મામા પરમ ઉચ્ચકોટિનો વીતરાગભાવ ધીમે પણ નક્કર રીતે વિકસે છે, તેથી આત્મ શક્તિઓ સ્વતંત્રપણે કાર્ય કરતી થઈને જગતના ઉત્તમ-મહામૂલા પદાર્થો તરફ લોહચુબકની જેમ સ્વતં આકર્ષણ જન્માવે છે

તેથી જ સર્વ મંગલોમા શ્રેષ્ઠ મંગલ શ્રી નવકાર-મહામંત્ર છે

વળી આધુનિક વિજ્ઞાનના કેટલાક પ્રયોગોથી એ વાત સાબિત થઈ છે કે-નિયત જગ્યાએ, નિયત સમયે અને નિયત સંખ્યામાં ધારાબદ્ધ રીતે જાપ કરવાથી અમુક પ્રકારનું ચોક્કસ વાતાવરણ બંધાય છે જેમાં પ્રવેશનાર ભયંકર આચાર-વિચારવાળો પણ ચમત્કારિક રીતે તે વાતાવરણના પવિત્ર સંસ્કારોથી ઘડીભરને માટે બદલાઈ જાય છે

કેટલાક વર્ષો પહેલાં અનુભવી વિદ્વાન્ એક વ્યક્તિ પાસેથી જાણવા મળેલ કે-

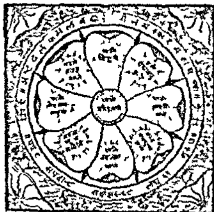
‘ નક્કી કરેલ જગ્યાએ, નક્કી કરેલા સમયે માત્ર પાંચ જ મિનિટ પોતાના ગમે તે (અરિહંત, રામ, કૃષ્ણ, ઇશુ કે અલ્લાહ વગેરે) ઈષ્ટદેવના નામનો જાપ લાગલાગટ (એક પણ દિવસની ખામી પડવા દીધા સિવાય) બાર વર્ષ સુધી જો કરવામાં આવે તો રોજના ફક્ત પાંચ જ મિનિટના જાપમાં નિયત આસન અને નિયત સમયનું બલ મળવાથી ત્યાંના વાતાવરણમાં જાપના અક્ષરોના આંદોલનનું એવું વિદ્યુત્ બળ પેદા થઈ સ્થાયીરૂપે બંધાઈ રહે છે કે ભયંકર બદમાશી, લૂંટફાટ અને ચારસોવીસને છાજે તેવા કુકર્મને કરનારાને ગમે તેવી લાલચ આપીને તે આસન પર બેસાડવામાં આવે તો સમય, સંખ્યા અને આસનની નિયતતા જળવાયાથી બંધાયેલા વાતાવરણથી તે ગુંડાના માનસ પર એવો પ્રભાવ પાડશે કે તે ગમે તે કોમ કે ધર્મનો હશે છતાં આપોઆપ વગર પ્રેરણાએ આપણે જેનો જાપ બાર વર્ષ સુધી કર્યો હશે તે જ જાપ તે ગુંડાના મુખમાં થી નિકળવા માંડશે ! ”

આ છે આધુનિક વૈજ્ઞાનિક સત્ય !

આ છે સ્થાન, સમય અને સંખ્યાની ચોકસાઈ જાળવવાનો મહિમા !!

આ છે શબ્દશક્તિના વિદ્યુત તરંગોનો અનુભવ !!!

માટે મોક્ષે ગયેલ અનંતાનંત પુણ્યાત્માઓના વિશુદ્ધ આત્મબળના વાહકરૂપે દિવ્ય શક્તિનિધાન અને અનાદિસિદ્ધ શ્રી નવકારમહામંત્રના અડસઠ વર્ણોને સમય, સ્થાન, સંખ્યા, માત્રા અને દિશાની નિયમિતતા, વ્યવસ્થા, અને મર્યાદાને જાળવી અપૂર્વ આત્મશક્તિઓના સ્રોતને વહેતો કરવાનું કામ હસ્તામલકની જેમ ગુરુગમથી સહેલું કરવાની આરાધકોની પવિત્ર ફરજ છે

શ્રી નવકારમહામંત્ર એટલે ?

શ્રી પંચપરમેષ્ઠીનમસ્કાર એ સર્વધર્મ ક્રિયાઓનો પ્રાણ છે, નિષ્કર્ષ છે, સારતત્ત્વ છે, જેમકે ગોરસનો સાર માખણ અને કવિતાનો પ્રાણ ધ્વનિ (વ્યંગ્યાર્થ) છે

—શ્રી અભયતિલકોપાધ્યાયકૃત
શ્રી અભયકુમાર ચરિત્ર મહાકાવ્યમાંથી

શુદ્ધિ-વૃદ્ધિપત્રક

પૃ ૨ બીજા પેરામા લોભ-લાલચ કે રાગ-દ્વેષથી પણ વિવિધ પ્રવૃત્તિઓ કરવા-કરાવવાની જે વાત જણાવી છે, તે આમા ન્યાત ધર્મ-પ્રવૃત્તિના સસ્કારો પેદા કરવાના આશયથી છે સાર્વત્રિક સિદ્ધાતરૂપે નથી, કેમકે ઉપદેશપદ આદિ ગ્રથોમા સકૃદ્બધક આદિ જીવોને અપ્રધાન દ્રવ્ય આજ્ઞાના અધિકારી બતાવીને તેવાઓને તે દ્રવ્યક્રિયા સાક્ષાત ભાવનુ કારણ ન પણ બને તેમ જણાવ્યુ છે

માટે યોગ્ય-અધિકારી જીવોને જિનશાસનની દ્રવ્ય ક્રિયા ગમે તે રીતે પણ સસ્કારો પેદા કરવામા સમર્થ છે એ વિવક્ષા અહીં પ્રધાન સમજવી

પૃ ૨ પાચમો પેરા-નીચે મુજબ સુધારીને વાચવો

"આ ઉપરની ધર્મની આદર્શ ભૂમિકાએ આવવા માટે જેટલી આવશ્યકતા શાસ્ત્રજ્ઞાનની કે બુદ્ધિના વિકાસની છે તેના કરતા અધિક આત્મતત્ત્વની નિર્મળતાની વિશિષ્ટ કક્ષાએ પહોચેલા જગતના પાચ મહાન્ તત્ત્વો-પમેષ્ઠીઓ પ્રતિ ગુણાનુરાગપૂર્વક વિનયભાવ અને આદરભાવની છે, તે જેટલુ જાગે છે તેટલુ મોહનીયકર્મ ધીમે ધીમે હળવુ થાય છે અને આત્મા "

પૃ ૭ પહેલો પેરા-નીચે મુજબ સુધારીને વાચવો

"× × × શાસ્ત્રકાર ભગવતોએ શાસ્ત્રોમા અનેક માર્ગ બતાવ્યા છે તેમાના નીચેના ત્રણ છે"

પૃ	પ	અશુદ્ધ	શુદ્ધ
૯	૧	અને સકલિત	વડે સકલિત
૧૦	૧૪	ઓદ્ય૦	ઓઘ૦
૧૦	૧૫	ઉત્રાધ્યયન૦	ઉત્તરાધ્યયન૦

પૃ	પં	અશુદ્ધ	શુદ્ધ
૧૧	૧૦	પેથડચરિત્ર	પેથડચરિત્ર
૧૧	૧૬	આગધકોને	આરાધનાને
૧૧	૨૬	શાસ્ત્રીય	શાસ્ત્રીય
૧૧	૨૭	જેને કે આગધક	જેને આરાધક
૧૧	૨૮	અવસર	અવસરે
૧૧	૨૯	ભાવવાદી	ભાવવાદી
૧૨	૨૯	ઉપયોગી	ઉપકારી
૧૮	૧	બીડી, સીગારેટ	ચ્હા, બીડી, સીગારેટ
૧૮	૨૦	કલાકથી વધારે	કલાક જેટલો
૧૮	૨૦	જાપ ન કરવા દેવો	જાપ માટે આપવો
૨૦	૨૪	પછી નીચેનો ઉમેરો જાણવો	

શ્રીનવકારમહામંત્ર લઘુતપના આરાધકોએ દરેક તપોમાં કરાતી સામાન્ય વિધિની જેમ બે વખત પ્રતિક્રમણપડિલેહણ અને ત્રિકાલ દેવવંદન કરવા ચૂકવું નહિ

પૃ	પં	અશુદ્ધ	શુદ્ધ
૨૧	૧૪	શુક્લ	શુકન
૩૫	૧૬	कारण०	कारण०
૩૫	૧૮	दुप्पमा०	दुप्पमा०
૩૮	૧૮	તેવા જાપના	તેવા વિધિપૂર્વક જાપના
૪૫	૮	ભણિયે	ભણિય
૪૫	૨૨	તારજા	તાદૃશ
૫૩	૨૦	યથાયોગ્યરૂપે	યથાયોગ્ય આનુષંગિકરૂપે
૬૩	૨૫	વૈજ્ઞાનિક સત્ય	વૈજ્ઞાનિક અનુભવ

પ્રકાશકીય નિવેદનમાં પ ૮ મા શ્રીસિદ્ધમહારાધન૦ છે તેના બદલે શ્રી સિદ્ધચક્રારાધન૦ સુધારીને વાચવુ

卐

શ્રી નવકાર મંત્ર

મંત્રાધિરાજ કેમ ?

શ્રી નમસ્કારમહામંત્રની અનાદિસિદ્ધ સનાતન પ્રાકૃતિક એવી વિશિષ્ટ રચના છે કે-જેથી વ્યવસ્થિત જાપના બળે સાધકનુ ચિત્ત જાપમાથી ધ્યાનમા, ધ્યાનમાથી લયમા, લયમાથી સમાધિમા અને સમાધિમાથી પ્રજ્ઞા (ઉત્કૃષ્ટ ક્ષયોપશમ-પ્રાતિભજ્ઞાન)મા ઝડપી ગતિએ પહોચી જાય છે

આની સહજસિદ્ધ રચનામા અદ્વિતીય વિશિષ્ટ બલ છે કે જે દ્વારા ધ્યાનપ્રવાહનુ ઊર્ધ્વીકરણ અનાયાસે થઈ જાય છે

આ મહામંત્રના વર્ણોની સંયોજના જ કોઈ અદ્ભુત ધ્વનિ-વિજ્ઞાનના નિગૂઢ સિદ્ધાંતમય જણાય છે કે-અલ્પ પ્રયત્ને સાધકની વૃત્તિઓમા ઊર્ધ્વમુખપણુ આવી જાય છે

જેટલી વિશિષ્ટ પરિણામશુદ્ધિ સાધી જાપદ્વારા મેળવી હોય તેટલી મંત્રસિદ્ધિ શીઘ્ર થતી હોય છે

અન્ય મંત્રોના જાપથી થતી પરિણામશુદ્ધિની અપેક્ષાએ શ્રી નવકારનો જાપ પરિણામવિશુદ્ધિ અલ્પ પ્રયત્ને મેળવી આપે છે

આ કારણે જ શ્રી નવકાર મંત્ર મંત્રાધિરાજ ગણાય છે

—વી કે શાહ-મુંબઈ